

Kirkkomusikantit

Soitonopetus osaksi paikallisseurakuntien
musiikkitoimintaa

Maiju Helin

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2020

Musiikkipedagogi YAMK

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikkipedagogi (YAMK)

HELIN, MAIJU
Kirkkomusikantit
Soitonopetus osaksi paikallisseurakuntien musiikkitoimintaa

Opinnäytetyö 78 sivua, joista liitteitä 13 sivua
Marraskuu 2020

Tampereen evankelisluterilaisilla seurakunnilla on ollut soitonopetusta eri instrumenteissa 1970-luvulta lähtien. Toiminnan jatkuminen on ollut epävarmaa, sillä soitonopetusta ei pidetä kirkon perustehtävänä. Opinnäytetyön tarkoitus oli kehittää Kirkkomusikantti-toimintaa niin, että se on jatkossa pysyvä osa paikallisseurakuntien musiikkikenttää. Tavoitteena oli selvittää paikallisseurakuntien toiveet ja tarpeet Kirkkomusikantti-toimintaa kohtaan ja luoda niiden pohjalta suunta soitonopetuksen kehittämiseksi.

Opinnäytetyön teoreettisen taustan tarkoituksena oli kirkastaa Kirkkomusikantti-toiminnan olemassa olon perustaa tutkimalla musiikin ja musiikkikasvatuksen merkitystä ja asemaa kirkossa. Toiminnan kehittämisen suuntaa silmällä pitäen selvitettiin kirkon tulevaisuuden näkymiä. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena touko-elokuussa 2020 soitonopettajille ja niille seurakuntien työntekijöille, jotka työskentelivät kirkkomusikanttien suurimman ikäryhmän parissa. Kirkkoherat haastateltiin lokakuussa 2020. Paikallisseurakuntien työntekijöistä valittiin kohdejoukkoon kanttorit, nuorisotyöntekijät sekä työalojensa johtavat viranhaltijat varhaiskasvatuksesta, nuorisotyöstä ja kirkkomusiikista.

Kyselyn mukaan seurakuntien tarpeet ovat messujen ja tilaisuuksien musiikin toteuttamisessa sekä leiri- ja koulutyön musiikista vastaamisessa. Toiveita olivat kirkon musiikki elämän rikastuttaminen, toiminnan vakiintuminen ja soitonopetuksen toimiminen polkuna lapsille ja nuorille kirkkoon. Vastauksista nousi kolme kehittämisen osa-aluetta: viestintä, yhteistyö ja toimintakulttuuri.

Yhteistyö musiikkikasvatuksen ja paikallisseurakuntien välillä tarvitsee onnistuakseen ymmärrystä toisten työstä, uusia toimintamalleja ja yhteisen toimintakulttuurin. Viestinnän kehittäminen sekä organisaation sisällä, että ulkopuolella lisää tietoisuutta toiminnasta. Soitonopetuksen liittymisellä vahvemmin paikallisseurakuntien musiikkikenttään Kirkkomusikantti-toiminta voi olla vastaamassa tulevaisuudessa kirkon musiikin haasteisiin. Opinnäytetyöni auttaa musiikkityön kehittämistä paikallisesti, mutta se voi olla innostamassa kirkon musiikkityön kehittämiseen ja uusien työtapojen löytämiseen muuallakin

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme of Music

HELIN, MAIJU:
Kirkkomusikantit
Incorporating Musical Instrument Teaching into Congregations' Activities

Bachelor's thesis 78 pages, appendices 13 pages
November 2019

The subject of this thesis is the teaching of music in Tampere parishes. This action is called the Church Musician Action. There is instrument training for children and adults. The selection covers some 15 musical instruments ranging from piano to flute. Activities started in the 1970s and music lessons have been popular. There are 500 students each year. The teaching of music in Tampere parishes is unique.

The objective of this study was to gather information about music teaching in Tampere parishes. The continuation of this activity is uncertain, as it is not perceived as a basic function of the Church. Music teaching is perceived as detached from the rest of the congregations' activities. The solution could be to find a way of making music teaching an integral part of the congregations' other activities.

The purpose of this thesis was to find out parish workers' opinions about music teaching in the Church Musician Action. This thesis considers the potential for the development of cooperation between parish workers and music teachers in the future based on their answers.

The research method was a survey. The data were collected from 21 teachers, 20 church musicians, 18 youth workers and 10 early education instructors. In addition to this, five vicars were interviewed. These individuals were selected due to the fact that they work with the same age group as those involved in the Church Musician activities. The survey examined workers' wishes and needs for instruction from the perspective of their own work.

The respondents stated that cooperate was possible. Respondents brought up a wide range of ideas about cooperation such as working in pairs, camp and school activities, and making music in worship services. The Church Musician Activity was hoped to continue further. The results suggest that communication, cooperation and a common cultural approach should be developed. With this new kind of collaboration between parish and music teaching, the Church Musician Action may be able to uphold the tradition of church music and strengthen the church music work in the future.

Key words: musical education, music in parish, church music

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	MUSIIKKI KIRKOSSA.....	9
	2.1 Miksi kirkossa on musiikkia?	9
	2.2 Musiikin asema ja merkitys kirkossa eri aikoina.....	10
	2.3 Kirkkomusiikki Pohjoismaissa	12
	2.4 Musiikkikasvatus seurakunnassa	15
	2.4.1 Seurakunnan musiikkikasvatuksen tehtävät.....	15
	2.4.2 Seurakunnan musiikkikasvatuksen tavoitteet.....	16
	2.4.3 Musiikkikasvatus rippikoulussa	17
	2.4.4 Musiikkikasvatuksen toteuttaminen.....	18
	2.5 Tulevaisuuden kirkko	19
3	KIRKKOMUSIKANTTI-TOIMINTA	23
	3.1 Taustaa	23
	3.2 Toiminta tällä hetkellä	25
	3.3 Opetussuunnitelma ja arvot	29
4	TUTKIMUS (aineisto ja menetelmät)	31
	4.1 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen eettisyys.....	31
	4.2 Tutkimuksen toteuttaminen	32
5	TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI	34
	5.1 Paikallisseurakuntien työntekijät.....	34
	5.1.1 Kokemuksia Kirkkomusikantti-toiminnasta ja sen merkitys seurakunnan toimintana.....	34
	5.1.2 Kirkkomusikantti-toiminnan sisältö ja tilakysymys.....	36
	5.1.3 Seurakuntatyön tulevaisuuden näkymät ja yhteistyö	37
	5.1.4 Paikallisseurakuntien toiveet ja tarpeet Kirkkomusikantti-toiminnalle.....	42
	5.2 Kirkkoherrojen ajatuksia.....	45
	5.3 Soitonopettajien näkökulmia	47
	5.4 Tutkimuksesta esiin nousseet kehittämisen suunnat	50
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	54
	LÄHTEET.....	63
	LIITTEET	66
	Liite 1. Kysely soitonopettajille	66
	Liite 2. Kysely paikallisseurakuntien työntekijöille	70
	Liite 3. Haastattelukysymykset kirkkoherroille.....	75
	Liite 4. Saatekirje soitonopettajille.....	76

Liite 5. Saatekirje paikallisseurakuntien työntekijöille	77
Liite 6. Saatekirje kirkkoherroille	78

1 JOHDANTO

Tampereen evankelisluterilaisessa seurakuntayhtymässä on 1970-luvulta lähtien ollut soitonopetusta. Toiminta on tarjonnut lapsille ja nuorille mahdollisuuden saada opetusta eri instrumenteissa. Soitonopetus alkoi ryhmäopetuksena mutta nykyään se toteutetaan pääasiassa yksilöopetuksena seurakuntien tiloissa ympäri Tamperetta. Toiminta on ollut suosittua. Vuosien varrella mukana on ollut tuhansia musiikista kiinnostuneita oppilaita sekä heidän perheitään. Tällä hetkellä Kirkkomusikantti-toiminnassa on noin 500 oppilasta.

Kirkkomusikantti-toiminta sai taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän opetustoimiluvan kesäkuussa 2020. Siirtyminen taiteen perusopetuksen piiriin toi seurakuntien soitonopetukselle sen kauan kaipaaman statuksen. Taiteen perusopetuksen opetustoimilupa on vahvistus sille merkittävälle työlle musiikinopetuksen parissa, jota Tampereen seurakunnilla on vuosikymmenien ajan tehty. Kirkkomusikantti-toiminta toteuttaa taiteen perusopetuksen mukaista opetussuunnitelmaa ja on yhtenä suurimpien toimijoiden joukossa tällä kentällä Tampereella.

Soitonopetuksen suosioista huolimatta, seurakuntien päättäjät ovat useampaan otteeseen kyseenalaistaneet toiminnan tarpeellisuuden sekä sen merkityksen seurakunnan toimintana. Tampereen seurakuntien luottamushenkilöt ja johtoryhmät ovat käyttäneet argumenttina sitä, ettei soitonopetus ole hengellistä toimintaa eikä se näin ollen ole kirkon perustehtävä. Kirkkomusikantti-toiminnan jatkumisesta tehdään päätöksiä tulevaisuudessa sen mukaan, minkä verran seurakunnilla on käytettävissä taloudellista resurssia musiikkikasvatustyöhön Tampereella.

Kirkkomusikantti-toiminta on osallistujille maksullista. Oppilaat maksavat luku-kausimaksun ja saavat vastineeksi ammattitaitoisten soitonopettajien opetusta. Tampereen seurakuntayhtymä tukee vuosittain kirkollisverovaroin soitonopetusta samalla tavoin kuin muutakin toimintaa seurakunnassa. Huolimatta siitä, että Kirkkomusikantti-toiminta on suurimmaksi osaksi yksityisopetusta, sen ve-

rovaroin tuettavat kustannukset eivät eroa suuruusluokaltaan esimerkiksi seurakuntien kuorotoiminnasta. Pääosan kustannuksista kattaa oppilaiden maksamat lukukausimaksut.

Kirkossa musiikilla on ollut aina oma merkittävä asemansa. Tulevaisuudessa seurakuntien taloudellisten ja henkilöstöresurssien huvetessa on välttämätöntä pohtia, millä tavoin kirkon musiikkia toteutetaan jatkossa. Musiikkikasvatuksen merkitystä ja musiikkityön kehittämistä on viime vuosina tutkittu Suomen kirkossa vähän. Erilaisia strategioita ja linjauksia on tehty koko kirkolle ja erikseen kasvatustyöhön, mutta musiikki on jätetty näistä pois. Musiikkikasvatuksesta on tehty koko Suomen evankelisluterilaista kirkkoa koskevia linjauksia viimeksi piispainkokouksessa hyväksytyssä musiikkikasvatuksen tavoiteohjelmassa vuonna 1988. Sen jälkeen maailma on muuttunut paljon. Toivon kehittämishankkeeni innostavan seurakuntien musiikkikasvatuksen kehittämiseen ja herättävän kiinnostusta tutkimukseen musiikin merkityksestä osana kirkon tulevaisuutta.

Kehittämishankkeen aihe löytyi helposti, sillä se nousi käytännön tarpeesta. Työssäni kasvatuksen kanttorina olen vastannut Kirkkomusikantti-toiminnasta ja musiikkikasvatuksen kokonaisuudesta Tampereen seurakuntayhtymässä vuodesta 2015 lähtien. Koko työssäoloaikani esillä on ollut kysymys, onko toiminnallamme lupa jatkua. Toimin työssäni lähijohtajana 30 soitonopettajalle. Opetustyö näyttyy mielestäni välillä irralliselta seurakuntien muusta toiminnasta. Ajattelen, että tämä voi olla osasyynä yhteistyöhaasteisiin soitonopetuksen ja paikallisseurakuntien välillä.

Toiminnan kehittämisen ongelma liittyy siihen, että suurin osa opettajistamme toimii seurakunnilla sivutoimisina työntekijöinä ja joku toinen musiikkioppilaitos on heidän päätyönantajansa. Tämä vaikeuttaa yhteisen ajan löytämistä esimerkiksi työntekijäkokouksille tai yhteistyötä paikallisseurakuntien kanssa. Opettajien voi olla vaikea sitoutua työhönsä Tampereen seurakunnilla ja motivoitua työn kehittämiseen, jos hänen työtuntinsa seurakunnilla ovat vähäiset.

Olen havainnut yhtenä haasteena sen, että soitonopettajien on vaikeaa nähdä työssään seurakuntien toisenlaiset tarpeet perinteiseen musiikkiopistossa tapahtuvaan opetustyöhön verrattuna. Tämä ero tulee esille erityisesti soitonopetuksen tilankäyttö kysymyksissä sekä silloin kun oppilaiden esiintymisiä seurakuntien tilaisuuksiin valmistellaan ja toteutetaan.

Kirkkomusikantti-toiminnan kehittäminen ja uusien toimintatapojen käytäntöön vieminen tapahtuu opettajien työn kautta. Opettajat ovat avainasemassa toimintakulttuurin muuttamisessa sekä uusien yhteistyötapojen jalkauttamisessa paikallisseurakuntiin. Opinnäytetyöni myötä on mahdollista kirkastaa Kirkkomusikantti-toiminnan tarkoitusta ja lisätä tietoisuutta toiminnasta sekä Tampereen seurakuntayhtymän sisällä, että organisaation ulkopuolelle.

Tämä opinnäytetyö tarttuu suoraan työni suurimpaan haasteeseen: miten yhdistää soitonopetus ja Tampereen paikallisseurakuntien musiikkikentän toiveet ja tarpeet toimivaksi kokonaisuudeksi? Kehittämishankkeen tarkoituksena on Kirkkomusikantti-toiminnan kehittäminen niin, että toiminta olisi jatkossa pysyvä osa paikallisseurakuntien musiikkikenttää. Kehittämishankkeen tavoitteena on selvittää paikallisseurakuntien toiveet ja tarpeet Kirkkomusikantti-toimintaa kohtaan ja pohtia miten toiminta voi vastata niihin nyt ja tulevaisuudessa.

Tutkimuksessa esiin tulevat yhteiset rajapinnat soitonopetuksen ja paikallisseurakuntien toiminnan välillä antavat Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämislle suuntaviivat. Kun toimintaa kehitetään, on otettava huomioon taiteen perusopetuksen mukainen opetussuunnitelma, oppilaiden ja heidän perheittensä toiveet toiminnasta sekä luonnollisesti tukea ja auttaa opettajia suuntaamaan heidän työtä vastaamaan entistä paremmin seurakuntatyön tarpeisiin. Nämä muutokset antavat Kirkkomusikantti-toiminnalle ja koko musiikkikasvatukselle vakaamman pohjan tulevaisuudessa. Onnistuneessa lopputuloksessa kaikki osapuolet ovat voittajia ja Tampereen seurakuntien soitonopetus on saavuttanut sille lähes 50 vuotta sitten toimintaa aloitettaessa asetetut tavoitteet.

2 MUSIIKKI KIRKOSSA

2.1 Miksi kirkossa on musiikkia?

Kirkossa musiikilla on oma erityinen roolinsa. Uskonnolliset rituaalit, kuten messu luterilaisessa kirkossa, sisältävät useita osia, jotka toteutetaan musiikin keinoin. Pyhistä teksteistä, musiikista, rukouksista ja kirkkotilan taiteesta muodostuu yhdessä kokonaisuus, jonka avulla ihmiset voivat kokea pyhän yhteyttä ja jakaa sisäistä maailmaansa toisilleen. (Haapasalo, Lauerma, Nissinen & Suikkanen 2004, 15.)

Teologian tohtori Martti Nissinen (2004) määrittelee musiikin olemusta kirkossa niin, että musiikki on kirkossakin pelkästään musiikkia ja se on vain otettu käyttöön välineeksi uskonnonharjoittamiseen. Musiikin toteuttaminen kirkkotilassa tai uskonnollisessa ympäristössä tekee musiikista osan spiritualiteettia. Sanojen liittäminen musiikkiin muuttaa musiikin keinoksi julistukseen ja ylistykseen sekä ilmentämään hengellistä elämää. (Haapasalo ym. 2004, 23.) Musiikkivalinnat jumalanpalveluksissa tuovat esille kirkkomusiikin merkityksen rukouksessa ja evankeliumin välittäjänä. Kirkollisten toimitusten musiikki korostaa tilaisuuksien jumalanpalvelusluonnetta. Kirkkohallituksen jumalanpalveluselämän ja musiikki-toiminnan yksikön musiikkisihteerin Ulla Tuovinen (2003) toteaa, että musiikki on yksi kirkon eettisen toiminnan ja kasvatuksen väline. (Tuovinen 2003, 438–439.)

Raamatusta kehoitetaan kristittyjä laulamaan ja soittamaan. Vanhassa testamentissa on kuvattu erilaisia musiikin esittämistapoja sekä tilanteita missä tuoloin on musisoitu. Musiikkia käytettiin esimerkiksi temppeleissä Jumalan ylistämiseen sekä hoivamusiikkina kuten helpottamaan kuningas Saulin masennusta. (Haapasalo ym. 2004, 15–16.)

Apostoli Paavali nosti laulamisen opettamisen ja kielilläpuhumisen rinnalle, mikä muutti musiikin aseman kirkossa erityiseksi. Raamatusta olevissa kirjeissä Efesolaisille ja Kolossalaisille, kristittyjä kehoitetaan musisoimaan laulamalla psalmeja, kiitosvirsiä ja hengellisiä lauluja. (Haapasalo ym. 2004, 15–17.)

Luterilaisessa kirkossa musiikin ajatellaan olevan Jumalan luomisteko. Jumalan ihmisille antamaa lahjaa tulee käyttää seurakunnassa mahdollisimman monipuolisesti. Musiikki kirkossa saa sisältönsä kirkon olemuksesta ja sanomasta. Musiikki kuuluu erottamattomana osana seurakunnan elämään ja toimintaan, kaikissa kirkon työaloissa. (Haapasalo ym. 2004, 87.) Martti Lutherin mukaan musiikki on kirkon tuntomerkki (Musiikkikasvatus seurakunnassa 1988, 15.).

2.2 Musiikin asema ja merkitys kirkossa eri aikoina

Musiikin asemaan kirkossa ovat vaikuttaneet vuosisatojen aikana yhteiskunnassa vallinneet tilanteet sekä kirkon omat näkemykset musiikin roolista ja sopivuudesta jumalanpalvelukseen. Juutalaisten musiikkiperinne jumalanpalveluslauluineen on perustana alkukirkon musiikille. (Haapasalo ym. 2004, 17–19.) Musiikkitoiminta kirkossa rakentuu jumalanpalveluselämän ympärille. Kirkossa kaiken toiminnan keskiössä on messu ja eri toimintojen yhteys siihen. Messumusiikin toteuttamiseen on monenlaisia keinoja: eri soittimet, lauluyhtyeet, kuorot ja orkesterit. Kuorotoiminta on ollut erityisen rikasta evankelisluterilaisessa kirkossa koko viime vuosisadan. Erilaiset kuorot kirkkokuoroista nuorisokuoroihin ja lapsikuoroihin ovat kantaneet musiikkivastuuta jumalanpalveluksissa ja seurakuntien eri tilaisuuksissa. (Haapasalo ym. 2004, 87.)

Kirkossa ei hyväksytty lainkaan soitinmusiikkia 300–400 luvulla ja tämän tilanteen myötä syntyi paavi Gregorius Suuren mukaan nimetty gregoriaaninen kirkkolaulu. Idän ja lännen kirkkojen jakaantuminen vaikutti siihen, että idässä kirkkolauluperinne jäi pysyväksi messumusiikin muodoksi, mutta lännessä moniäänisyys alkoi kasvaa hiljalleen. Moniäänisiä messuja on ollut lännen kirkossa jo 1300-luvulta lähtien. (Haapasalo ym. 2004, 17–18.)

1500-luvulla uskonpuhdistus ja erityisesti Martti Luther vaikuttivat kirkkomusiikkiin voimakkaasti. Martti Lutherin ajatus siitä, että jokaisen kristityn pitäisi pystyä osallistumaan jumalanpalvelukseen vei hänet virsien äärelle. Luther piti parhaana tapana seurakuntalaisten osallistumiselle yhteistä laulua. Lutherin työn seurauksena luterilaisessa kirkossa kansakielinen virsiperinne elää edelleen vahvana. (Haapasalo ym. 2004, 28.)

Kirkkomusiikin kukoistuksen aikaa olivat 1600–1700-luvut. Tuohon aikaan vaikuttivat monet suuret säveltäjät kuoro- ja urkumusiikin saralla kuten Johann Sebastian Bach ja Dietrich Buxtehude. 1700-luvulla musiikki kirkossa koettiin pietismin vuoksi ihmisen henkilökohtaisen uskonelämän hoitamiseksi eikä niinkään jumalanpalvelusmusiikiksi. Tämä vaihe erotti hengellisen konserttimusiikin ja virret toisistaan. (Haapasalo ym. 2004, 18.)

1800-luvulla romantiikan aikakauden vallitessa, kirkkomusiikin kentällä huomioitiin musiikin tunteisiin vetoava voima. Hengellistä musiikkia käytettiin uskonnollisten tunteiden herättämiseksi ja oman hartauselämän hoitamiseksi. Virren asema oli vahva 1800-luvun messussa. Suomessa herätysliikkeet vahvistivat virren asemaa entisestään. 1800–1900-lukujen taitteessa kirkkomusiikissa koettiin uusklassismin aikakausi, jolloin palattiin takaisin arvostamaan vanhoja kirkkomusiikin esikuvia, erityisesti 1700-luvulta. (Haapasalo ym. 2004, 18–19.)

Kirkkomusiikki on ollut monityylistä 1900-luvulla ja siihen ovat vaikuttaneet afroamerikkalainen musiikki, paluu vanhan musiikin äärelle ja gregoriaanisen kirkkomusiikin ihannoiti. 1900-luvulla palattiin alkukirkon ajatukseen musiikin asemasta ja musiikki sai taas merkittävemmän roolin kiinteänä osana messun kokonaisuutta sanan ja sakramenttien kanssa. (Haapasalo ym. 2004, 18–19.)

Luterilaisen kirkon jumalanpalveluksissa musiikki toimii 2000-luvulla evankeliumin julistajana ja mielen virittäjänä sanoman vastaanottamiselle. Musiikki on myös rukouksen kieli, jolla voi vastata Jumalan puhutteluun (Tuovinen 2003, 438.) Musiikki on omalta osaltaan luomassa jumalanpalveluksen sisällöllistä kokonaisuutta Raamatun tekstien ja rukousten kanssa. Vuonna 2000 otettiin käyttöön jumalanpalvelusuudistus, jonka perustana oli jumalanpalvelusmusiikin sisältölähtöisyys. Teologian tohtori Yrjö Sariolan mukaan sisältölähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että laulu ja soitto saavat sisällöstä lähtevän muodon, joka on sopusoinnussa ilmaistavan asian kanssa. (Sariola 2003, 30.)

2.3 Kirkkomusiikki Pohjoismaissa

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kokonaistilanne on kohtuullisen hyvä, vaikka jäsenmäärä on pienentynyt vuosi vuodelta. Suomen eri seurakunnissa työskenteli 16 016 palkattua työntekijää vuonna 2019. Näistä 856 työntekijää oli kirkkomuusikoita. (Henkilöstötilastot 2019.)

Suomen tilanteeseen verrattavissa ovat luterilaiset kirkot pohjoismaissa (Jäsen-tilastot 2019). Kirkkoon kuulumisprosentti (taulukko 1) Pohjoismaiden luterilaisissa kirkoissa on saman suuruinen.

TAULUKKO 1. Kirkkoon kuulumuus vuonna 2019 (Den norske kirke 2020; Jäsentilastot 2019; Kirkeministeriet 2020; Pohjoismaiden yhteistyö 2020; Svenska kyrkan 2020)

MAA	%	lkm
Islanti	70,00	249.894
Norja	68,60	3 679 850
Ruotsi	56,40	5 817 634
Suomi	68,64	3 792 304
Tanska	74,30	4 327 018

Suurin osa norjalaisista kuului kirkkoon vielä vuonna 2015. Tuolloin kirkkoon kuulumisprosentti oli 73 %. Norjassa ihmisten uskonnollinen elämä tulee näkyväksi juhlapyhien ja perhejuhlien viettämisen perinteissä. Suuri muutos tapahtui, kun vuonna 2009 Norjan kirkko lakkasi valtionkirkkona. Tämän muutoksen myötä koulu ei enää opeta uskontoa Norjassa vaan uskonnon opettamisen vastuu siirtyi valtiolta seurakunnille. (Church of Norway 2020.)

Norjassa kanttori vastaa musiikkitoiminnasta seurakunnassa samalla tavoin kuin Suomessakin. Perinteisten kanttorin tehtävien lisäksi Norjan kirkon kanttorilla on vastuullaan vapaaehtoistyö ja siihen liittyvät rekrytoinnit, kouluttamiset ja ohjaamiset. (Church of Norway 2020.)

Norjan kirkossa on tällä hetkellä 900 palkattua kirkkomuusikkoa. Kirkon musiikki ja kulttuuritapahtumat Norjassa ovat merkittävä osa kristillistä kasvatusta sisälöltään, kontekstiltään ja menetelmillään. Musiikki kuvaa hyvin uskoa, avaa ilmaisukanavia ja sen kautta voi kokea yhteisöllisyyttä. Tämän vuoksi musiikkia ja kristillistä kasvatusta tehdään yhdessä. (Den norske kirke 2015.) Kanttorit ovat merkittävä resurssi kristillisen kasvatuksen toteuttamiselle seurakunnissa, erityisesti nyt kun uskonnonopetus on lakannut kouluissa (Church of Norway 2020.).

Osana työtään seurakunnassa kirkkomuusikot pitävät erilaisia urkukursseja ja urkukerhoja. Vuonna 2019 toteutettiin kansallinen Pilgrim i orgelsko -projekti, joka tarjosi eri puolilla Norjaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden soittaa urkuja. Ohjelmaan kuului urkujen soittamisen opettelua yksin ja yhdessä sekä erilaisia työpajoja, yhteissoittoa ja improvisaatiota. Kurssi oli osallistujalle maksullinen. (Den norske kirke 2020.)

Ruotsin kirkolla on hyvin monipuolinen musiikkitoiminta ja sen myötä merkittävä asema kulttuurintuottajana koko yhteiskunnassa. Kirkkomuusikon rooliin kuuluu perinteisten kanttorin töiden lisäksi toimiminen erilaisten produktioiden tuottajana. Ruotsin kirkossa työskenteli 2270 kirkkomuusikkoa vuonna 2018. (Svenska kyrkan 2020.)

Ruotsin kirkko ei toteuta kulttuuria vain kirkon seinien sisällä vaan on aktiivisesti mukana muiden toimijoiden kanssa kuten kirjamessuilla ja elokuvafestivaaleilla. Myös kirkkomuusikot ja kirkon musiikkitoiminnassa mukana olevat muusikot toimivat sekä kirkon sisällä että ulkopuolella esimerkiksi erilaisissa orkestereissa. Ruotsin kirkko pyrkii dialogiin muiden kulttuuritoimijoiden kanssa. Ruotsin kirkko osallistuu merkittävällä taloudellisella panostuksella kulttuurin tuottamiseen vuosittain. Tämä mahdollistaa kulttuurin suurelle joukolle, huomioiden sekä kuulijat että musiikintekijät. Usein produktioissa käytetään paikallista osaamista, millä on merkittävä työllistävä vaikutus erityisesti pienten paikkakuntien muusikoille. Kirkkomuusikko Helene Thunberg kuvaa kirkon merkitystä kulttuurintuottajana Ruotsissa seuraavasti: kirkko tuottaa kulttuuria, mutta samalla kulttuurin kautta kaikille avoimia mahdollisuuksia osallistumiselle ja toisten ihmisten kohtaamiselle. (Svenska kyrkan 2020.)

Ruotsin kirkko on merkittävä työllistäjä muusikoille. Kirkko työllistää sekä kirkkomuusikoita että keikkamuusikoita. Ruotsin kirkko vaikuttaa myös ammattimuusikoiden tulevaisuuteen huolehtiessaan muun muassa kirkkomuusikoiden koulutuksesta. (Svenska kyrkan 2020.)

Ruotsin kirkossa on laaja kuorotoiminta, joka tarjoaa mahdollisuuden kuorossa laulamiseen eri ikäisille ja eri musiikkityyleistä kiinnostuneille laulajille. Seurakunnat tarjoavat myös mahdollisuuden osallistua erilaisiin soitinryhmiin. Ruotsin seurakunnissa oli 387 erilaista soitinkokoonpanoa vuonna 2018 ja niihin osallistui 3800 soittajaa. Soitinyhtyeet mahdollistavat eri tasoisten soittajien osallistumisen. Toimintaan ovat tervetulleet niin ammattilaiset kuin harrastelijatkin. Kirkko tarjoaa kuorotoiminnan ja soitinyhtyeiden lisäksi kaikenikäisille mahdollisuuden avoimeen ja maksuttomaan musiikkitoimintaan, jossa kokoonnutaan soittamaan urkuja tai muita instrumentteja ja laulamaan yhdessä. Tässä toiminnassa on tärkeintä sen sosiaalinen merkitys osallistujille, ei niinkään toiminnan opetuksellinen taso, joka vaihtelee eri seurakuntien välillä. (Svenska kyrkan 2020.)

Tanskassa maan kulttuurin juuret ovat lähtöisin kansankirkosta ja tämä näkyy muun muassa vahvana sitoutumisena kirkkoon. Kirkkoon kuulumisprosentti on Tanskassa pohjoismaista korkein. (Kirkeministeriet 2020.) Tanskan kirkossa työskentelevien kirkkomuusikoiden työnkuva on samankaltainen kuin muissakin Pohjoismaissa. Tanskan kirkon erityisyys musiikkityössä on Babysalmesang-toiminta. (Folkenkirke 2020.)

Babysalmesang eli vauvojen musiikkihetket kirkkotilassa virsien äärellä ovat suosittuja. Niihin osallistuu vanhempiansa kanssa noin 25 % vastasyntyneistä. Babysalmesangia voi olla pitämässä kanttori tai seurakunnan kulttuurityöntekijä. Laulaminen ja musiikki stimuloivat lapsen musiikillista ja sensomotorista kehitystä. Siitä huolimatta, että vauva ei ymmärrä vielä mitään virsistä, hän voi kokea itse tilanteen ja aistia sen tunnelmaa. Musiikkihetket antavat ainutlaatuisen kokemuksen epävirallisesta oleilusta kirkkotilassa ja innostavat aikuisia musisoimaan lapselle kotonakin. (Folkenkirke 2020.)

Tanskassa on urkureiden, kanttoreiden ja kulttuurityöntekijöiden lisäksi palkattuja kirkkolaulajia. Heidät on koulutettu esilaulajan tehtäviin seurakunnan erilaisiin tilaisuuksiin kahden vuoden pituisella koulutuksella. Tanskan kirkossa on vahva laulukulttuuri, johon vaikuttaa pitkä ja rikas kuoroperinne. Tanskassa on 12 000 lapsi- ja nuorisokuorolaista. Laajamittainen kuorotoiminta vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia. Kirkko on merkittävä toimija kulttuurielämässä, sillä Tanskassa kirkko on suurin musiikkitapahtumien järjestäjä. (Folkenkirke 2020.)

Islannissa kirkkoon kuulumisprosentti on 70 % väestöstä. Kirkkoon voivat kuulua kaikki Islannissa asuvat, jäsenyys ei vaadi kansalaisuutta toisin kuin muissa maissa. Seurakuntia on 280, joissa noin puolessa on alle 100 jäsentä. Seurakuntien jumalanpalveluselämä on viikoittaista niissä seurakunnissa, joissa jäsenmäärä on suurempi. Pienemmissä seurakunnissa jumalanpalveluksia on harvemmin. Musiikki on monessa seurakunnassa osa nuoriso- tai lapsityötä. Kuorotoiminta on vilkasta ja Islannissa on noin 2000 aktiivista kuorolaista. (Islannin kirkko 2020.)

Islannin kirkolla on oma kansallinen kirkkomusiikki koulu, jossa koulutetaan kirkkomuusikoita neljässä eri koulutusohjelmassa. Koulussa on 20–30 oppilasta, osa heistä on jo työelämässä ja he ovat hankkimassa täydennyskoulutusta. Islannin kirkossa kanttorin ja urkurin tehtävät ovat samankaltaiset kuin muissakin pohjoismaissa. Jumalanpalvelusten lisäksi työhön kuuluu erilaiset kirkolliset toimitukset ja muusikon tehtävät kuten säestäminen. (Kirkjan 2020.)

2.4 Musiikkikasvatus seurakunnassa

2.4.1 Seurakunnan musiikkikasvatuksen tehtävät

Soitto- ja laulutaidon kehittäminen on arvokasta sekä henkilölle itselleen että seurakunnalle. Musiikillisen ajattelun kehittäminen ja merkityksen ymmärtäminen on noussut seurakuntien musiikkikasvatuksessa esille kirkkomuskarien ja muun musiikinopettamisen myötä. Tuovisen (2003) mukaan seurakunnan musiikkikasvatuksen tavoitteena on perehtyä keskeisiin musiikin elementteihin ja

terveeseen äänen käyttöön. Näiden asioiden oppiminen avaa ihmiselle mahdollisuudet kehittää omaa musikaalisuuttaan edelleen. (Tuovinen 2003, 438.)

Musiikillisten lahjojen kehittämisen lisäksi seurakunnan musiikkikasvatus auttaa ymmärtämään musiikin merkitystä kirkon uskon ilmentäjänä ja osana jumalanpalveluselämää sekä avaa sitä, että musiikki on Jumalan luomislahja. Tämän myötä musiikkikasvatuksen tehtävänä seurakunnassa on avata musiikkia niin, että se tukee ihmisen kokonaisvaltaista kasvua kristittyinä. (Tuovinen 2003, 435.)

Yhtenä musiikkikasvatuksen tehtävänä seurakunnassa on ilmentää musiikin olemusta Jumalan luomistyön lahjana. Eri tyylinen musiikki ja erilaiset tavat olla musiikissa mukana kuten soittaminen, laulaminen tai kuunteleminen pitävät tätä puolta seurakunnan musiikkikasvatuksessa esillä. Musiikin vastapainoksi tarvitaan myös hiljaisuutta ja sen merkitystä hyvinvoinnille on seurakunnassakin syytä korostaa. Seurakunnan musiikkikasvatuksella on tärkeä tehtävä välittää kirkkomusiikin perintöä eteenpäin sekä huolehtia siitä, että musiikkikasvatus on ajassa kiinni luomassa uutta ja tulkitsemassa kirkon uskoa omasta ajasta käsin. (Tuovinen 2003, 437–439.)

2.4.2 Seurakunnan musiikkikasvatuksen tavoitteet

Vuonna 1988 Piispainkokous on hyväksynyt Suomen evankelisluterilaisen kirkon musiikkikasvatukselle tavoiteohjelman, joka muodostuu kolmesta tavoitealueesta: henkilökohtainen, seurakunnallinen ja yhteiskunnallinen. Henkilökohtainen tavoite on musiikin liittyminen kasvuun ja tunne-elämään sekä musiikillisten taitojen kehittämiseen siitä näkökulmasta, että musikaalisuus on Jumalalta saatu lahja. Seurakunnallinen tavoite liittyy musiikin yhteisöllisyyteen sekä voimaan uskon ilmaisijana. Yhteiskunnallinen tavoite puolestaan pyrkii avaamaan musiikin monikulttuurisen rikkauden sekä ohjaa kristittyjä yhteyteen ja kasvuun toistensa kanssa sekä perheissä että koko yhteiskunnassa. (Musiikkikasvatus seurakunnassa 1988, 8–9.)

Musiikkikasvatus ja hengellinen kasvatus seurakunnassa tukevat toinen toistaan. Se, että musiikki tukee uskonnollista ja yhteisöllistä kasvua on seurakunnan näkökulmasta merkittävää. (Tuovinen 2003, 438.)

Musiikkikasvatuksen tavoitteena on tukea ihmisen kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia. Tämä toteutuu musiikin kautta ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä musiikin vaikutuksista tunne-elämään. (Tuovinen 2003, 437.) Tuovisen (2003) mukaan luterilaisen kirkon käsitys musiikista yhteisöllisyyden vahvistajana ja musiikista osana hengellisen- ja rukouselämän hoitamisessa ohjaavat kristittyjä yhteyteen sekä Jumalan että toinen toistensa kanssa. (Tuovinen 2003, 429.)

Seurakuntien musiikkikasvatuksen kautta voidaan avata hengellisen elämän sisältöjä. Luonnollisesti jo itse musiikin, mutta myös Raamatun tekstien ja rukousten sekä yhteislaulun kautta musiikkitalaisuudet ovat hengellisesti syventävää toimintaa. (Lintunen 2003, 431.)

2.4.3 Musiikkikasvatus rippikoulussa

Rippikoulu on yksi merkittävä seurakuntien toimintamuoto, joka koskettaa lähes koko ikäluokkaa edelleen isossa osassa Suomea, vaikka kirkkoon kuulumisprosentit laskevatkin. Musiikki rippikoulussa on yksi merkittävä osa seurakuntien musiikkikasvatusta. Rippikoulusuunnitelmassa 2017 todetaan, että musiikilla on seurakunnassa sekä itseisarvo että välinearvo. Musiikilla rippikoulussa on tavoitteena osallisuuden, yhteyden ja hengellisyyden vahvistaminen. Musiikki läpäisee koko rippikoulun ollen merkittävässä roolissa jumalanpalveluksissa ja rukouselämässä, mutta myös opintokokonaisuuksissa ja iltaohjelmassa rippikoulun musiikkikasvatuksen antina kirkkomusiikista saadut tiedot ja taidot antavat nuorille valmiuksia osallistua täysipainoisesti seurakunta elämään rippikoulun jälkeen. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 37–38.)

2.4.4 Musiikkikasvatuksen toteuttaminen

Kanttorilla on päävastuu seurakunnan musiikkikasvatuksesta. Musiikkikasvatus ei voi kuitenkaan jäädä vain seurakunnan kanttorin vastuulle. Toimiakseen musiikkikasvatuksen on läpäistävä kaikki seurakunnan työmuodot ja eri ikäiset ihmiset. (Tuovinen 2003, 436.)

Seurakuntien musiikkityö on usein käytännössä tiedostamatonta toimintaa, jota ei suunnitella etukäteen musiikkikasvatuksen tavoitteista käsin. Näin tapahtuu esimerkiksi erilaisissa kerhoissa ja nuorten toiminnassa. Kerhojen tai piirien musiikkivastuuta on kantamassa yleensä joku muu kuin musiikinammattilainen. Vettäjä tekevät työtä omalla ammattitaidollaan ja oman työn tavoitteista käsin eikä heillä yleensä ole tietoa seurakuntien musiikkikasvatuksen tavoitteista. Tuovinen (2003) huomauttaa, että tästä huolimatta toiminta voi olla musiikkikasvatuksen tavoitteiden mukaista. (Tuovinen 2003, 439.)

Kanttoreiden työnkuvaa tarkastelemalla voi huomata, että musiikkikasvatus seurakunnassa ei jää vain kirkkomuskareiden tai rippikoulun musiikkikasvatuksen varaan. Lintunen (2003) tuo esille, että seurakunnan musiikkikasvatus ulottuu kanttoreiden tehtäväkuvan kautta kirkollisiin toimituksiin, kirkkokonsertteihin, erilaisten ryhmien musiikkihetkiin, kuorotoimintaan ja jumalanpalveluselämään. (Lintunen 2003, 429.)

Seurakuntien musiikkikasvatus tekee laaja-alaisesti yhteistyötä paikkakunnan muiden toimijoiden kuten koulujen, musiikkioppilaitosten sekä kuorojen ja orkesterien kanssa. Yhteistyöllä seurakuntien musiikkikasvatus tavoittaa toimintaansa yhä enemmän niitä ihmisiä, jotka eivät muuten osallistuisi seurakunnan elämään tai toimintoihin. Tästä näkökulmasta katsottuna seurakuntien musiikkikasvatusta voidaan pitää avaavana toimintana. (Lintunen 2003, 430.)

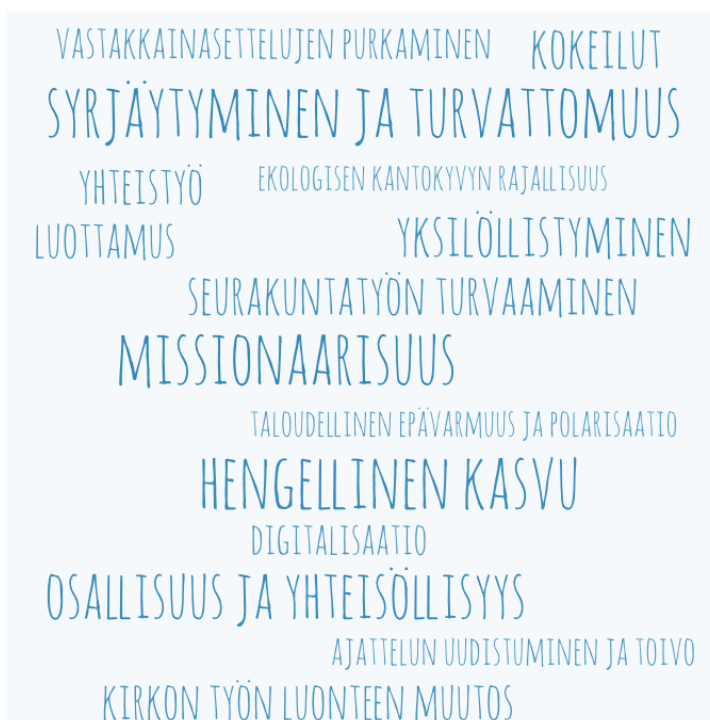
Musiikkitoiminta on ollut usean vuoden ajan toimintamuoto, jonka osallistujamäärät ovat pysyneet entisellään tai jopa kasvaneet. Myös musiikkitilaisuuksien määrä on lisääntynyt. (Arikka & Naatus 2019, 44.)

2.5 Tulevaisuuden kirkko

Kirkon toiminta on muuttunut vuosisatojen aikana paljon, mutta sen perustehtävä on pysynyt samana. Toimintaa on kehitetty vastaamaan toimintaympäristön muuttuviin tarpeisiin. Tämä on vaatinut kirkolta sopeutumiskykyä ja muutospotentiaalia. (Arikka & Naatus 2019, 11–12.) Tulevaisuudessa uskonnollinen kasvatusta ja kirkon oppiin sitoutuminen vähenevät, kirkollisten vihkimisten ja kasteiden määrä laskee sekä samalla myös kirkon jäsenistön määrä pienenee. Seurakuntien järjestämä kokoavatoiminta ei enää tavoita ihmisiä samalla tavalla kuin ennen ja kirkon sisäiset opilliset kiistat lisääntyvät. (Ovet auki – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026 2020, 2.)

Kirkossa on tunnistettu seuraavat olemassa olevat ilmiöt (kuva 1). Näihin ilmiöihin kirkko pyrkii vastaamaan uuden koko kirkon yhteisen strategian avulla.

KUVA 1. Kirkon elämän ilmiöt. (Ovet auki 2020, 5–10.)

Evankelis-luterilaisen kirkon perustehtävä Suomessa on Ovet auki – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026 mukaisesti: kutsua ihmisiä Jumalan yhteyteen sekä rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta.

Työtä kirkossa ohjaavat nyt ja edelleen tulevaisuudessa perinteiset kristinuskon arvot: usko, toivo ja rakkaus. (Ovet auki 2020, 5–10.)

Kirkko ei selviä tulevaisuuden vaatimista muutoksista vain historiaan takertumalla ja sieltä vastauksia etsien. Uudet ilmiöt vaativat innovatiivisia ratkaisuja ja yhteistyötä muiden tahojen kanssa. Globaalien ongelmien kanssa kirkon on toimittava tulevaisuudessa myös ratkaisuisaan globaalisti. (Ovet auki 2020, 17.)

Kirkon tulevaisuudesta puhuttaessa on välttämätöntä katsoa koko yhteiskuntaa. Megatrendit vaikuttavat kaikkialla yhteiskunnassa. Megatrendejä 2020-luvulla ovat: ilmastonmuutos, digitalisaatio, väestön vanheneminen, tuloerojen kasvaminen ja politiikan polarisaatio. (Ovet auki 2020, 14–17.)

Kirkko on jo tarttunut digitalisaation haasteisiin ottamalla roolin eettisen ja maailmankatsomuksellisen puolen ylläpitäjänä. Samalla kirkon omaa digitalisaatiota täytyy kehittää niin, että sitä voidaan tulevaisuudessa käyttää entistä paremmin ihmisten kohtaamiseen. (Ovet auki 2020, 15–16.)

Tulevaisuudessa kirkossa ei enää riitä se, että kirkkorakennus on fyysisesti keskellä kylää. Kirkon on oltava muuallakin ja sen viestintää on mietittävä uudella tavalla. Viestinnässä kirkolta odotetaan yhä enemmän reflektiota siitä, miten kirkon sanomaa voidaan tuoda tähän päivään sekä aktiivista vuorovaikutusta ihmisten kanssa. Kirkon vaikuttavuus ei enää synny aseman tai oppineisuuden kautta, vaan kirkon on suostuttavat vuorovaikutukseen ja aitoon dialogiin ihmisten kanssa. (Ovet auki 2020, 15–17.)

Kaikkien ihmisten ulottuvilla oleva mahdollisuus julkaista tietoa internetissä ja sosiaalisessa mediassa on muuttanut vallankäyttöä. Ihmisillä on uudenlainen mahdollisuus vaikuttaa, kommentoida ja äänestää sosiaalisen median kautta. Erilaiset sosiaalisen median kanavat välittävät koko ajan valtavasti tietoa. Tämä vaikuttaa ihmisten tietoisuuteen eri uskonnoista ja hengellisistä sekä henkisistä asioista, minkä vuoksi tulevaisuudessa kristinuskko ei ole enää suomalaisille itsestään selvä valinta. (Ovet auki 2020, 18–19.)

Uskonnollisen monimuotoisuuden lisääntyminen tulevaisuudessa tuo kirkon toimintaan Suomessa myös niitä, jotka eivät ole luterilaisen kirkon jäseniä. Maahan muuttamisen myötä seurakunnassa kohdataan tulevaisuudessa yhä enemmän eri kulttuureista tulevia ihmisiä. (Ovet auki 2020, 22.)

Länsimaissa uskonnollisuus on muuttanut muotoaan niin, että enää olennaista ei ole kirkon jäsenyys tai toimintaan osallistuminen vaan sen sijaan merkittäviä ominaisuuksia uskonnollisuudelle ovat omaehtoisuus ja yksilöllisyys. Uskonnollisen perinteen siirtäminen seuraaville sukupolville on heikentynyt. Uusi sukupolvi ei tunne eikä tiedä kirkon traditioita ja näin ollen heillä ei myöskään ole valmiutta harjoittaa uskoaan itse, sillä he eivät ole oppineet uskonnonharjoittamisen tapoja. Kirkon strategian mukaan sekularisaatio nopeutuu erityisesti naisten uskontosuhteen muuttumisen vuoksi, sillä naiset ovat perinteisesti olleet niitä, jotka ovat vieneet lapsiaan kirkon yhteyteen ja pitäneet yllä uskonnollisia perinteitä kuten iltarukousta. (Ovet auki 2020, 20–22.)

Taloudellinen polarisoituminen tulee näkymään tulevaisuudessa yhteiskunnassa ja samalla tavalla se näkyy myös seurakunnissa. Taloudellinen epävakaus, jota koronapandemia vielä osaltaan kiihdyttää, luo seurakunnille paineita niin henkilöstön kuin kiinteistöjen vähentämiseen. Tämä vaatii uudenlaista ajattelua sekä tarkkaa pohdintaa siitä mitä seurakunnissa säilytetään ja mistä luovutaan. (Ovet auki 2020, 23.)

Väestölliset muutokset ja talouskehityksen polarisoituminen vaikuttavat erityisesti pienten seurakuntien tulevaisuuteen. Pieniä seurakuntia uhkaa jäsenkato ja sen myötä resurssien niukkeneminen niin, että toimintaa joudutaan supistamaan voimakkaasti. Pienten paikkakuntien on tulevaisuudessa huomioitava myös monipaikkakuntalaisuus muun muassa mökkeilijöitä silmällä pitäen. (Ovet auki 2020, 23.)

Seurakuntien työntekijäresurssien vähetessä on kirkossa herännyt toive, että seurakuntalaiset aktivoituisivat osallistumaan enemmän ja eri tavoin kuin tähän asti on totuttu. Kirkko on ollut kauan aikaa palveluja tuottava organisaatio, johon seurakuntalaiset ovat tulleet osallistumaan toimintaan. Todellista yhdessä tekemistä tai osallisuutta toiminnassa on ollut vielä vähän. Tulevaisuuden kuvissa

nähdään paljon vapaaehtoistoiminnan lisääntymistä. Tämän kehityssuunnan eteenpäin viemiseksi seurakunnissa tarvitaan yhä enemmän siirtymistä työntekijäkeskeisyydestä kohti yhdessä tekemistä. Seurakuntalaiset tulee nähdä tasa-vertaisina toimijoina työntekijöiden kanssa. Työntekijöiden tehtävänä on varmistaa, että seurakuntalaisilla on täysipainoisen osallisuuden edellytykset toiminnassa. Vapaaehtoistoiminnan esteenä voi olla ymmärtämättömyys vapaaehtoisuuden motivaatiosta. Vapaaehtoisuutta motivoi merkityksellisyyden kokeminen, identiteetti ja arvopohja. (Arikka & Naatus 2019, 127.)

Kirkon varhaiskasvatus on murroksessa, tulevaisuudessa kirkon tarjoama varhaiskasvatus ei voi olla vain kristillistä kasvatusta, vaan sen täytyy kehittyä laajemmaksi niin, että se koskee lasten lisäksi koko perheen hyvinvointia. Varhaiskasvatukseen tarvitaan uusia toimintatapa ja yhteistyökumppaneita. Kirkon on liityttävä muihin paikallisiin toimijoihin ja otettava huomioon myös muista kulttuurista ja katsomuksista tulevat lapset ja perheet. (Ovet auki 2020, 6–8.)

Nuorisotyön tulevaisuuden näkymät ovat yhdenmukaiset koko kirkon tulevaisuuden näkymien kanssa, työntekijäresurssit tulevat vähenemään myös nuorisotyöstä. Tämän myötä raja varhaisnuorisotyön, nuorisotyön ja erityisnuorisotyön välillä tulee madaltumaan. Työ voi tulevaisuudessa muodostua ikäryhmäajattelun sijaan eri vastuualueiden kuten isoskoulutuksen tai rippikoulun ympärille. (Kämäräinen 2018, 94.) Kirkon kasvatuksen toiminnassa tulee huomioida kaikkien mahdollisuus tulla mukaan toimintaan sosioekonomisista taustoista riippumatta (Kämäräinen 2018, 95–96).

3 KIRKKOMUSIKANTTI-TOIMINTA

3.1 Taustaa

Tampereen seurakuntien soitonopetuksella on pitkä historia. Soitonopetusta on tarjottu Tampereen seurakunnissa lapsille ja nuorille 1970-luvulta lähtien. Toiminnassa on ollut enimmillään yli 1200 oppilasta (Arola 2020).

Toiminnan käynnisti Aleksanterin kirkon urkuri Marjatta Hannula antamalla urkuntunteja lapsille. Soitonopetuksessa oli aluksi mukana muutamia pikku lapsia ryhmäopetuksessa. Toiminnalle oli kysyntää ja pian opetus laajennettiin urkuntuntien lisäksi pianotunteihin ja mukaan saatiin pianonsoitonopettaja. Soitonopetuksen käynnistäminen osui ajankohtaan, jolloin tamperelaisten perheiden varakkuus alkoi kasvaa. Tuolloin soittimia hankittiin koteihin, erityisesti pianoja. Vanhemmat halusivat tarjota lapsilleen mahdollisuuden musiikinopiskeluun. Seurakuntien soitonopetukseen mukaan tuleminen oli helppoa, sillä oppilaat otettiin mukaan ilmoittautumisjärjestyksessä eikä pääsykokeita ollut. (Hannula 2020.)

Pian aloittamisen jälkeen, Hannula sai työparikseen teologi Marja-Leena Salosen ja toiminta laajeni koskemaan soitonopetuksessa mukana olevien lasten vanhempia. Salonen alkoi pitää lapsia kirkolle saattaville vanhemmille soittotuntien aikana raamattupiiriä. Alkuvuosina toimintaan kuuluivat olennaisena osana soittotuntien lisäksi erilaiset retket yhdessä opettajien, soitto-oppilaiden ja heidän vanhempien kanssa sekä säännöllinen konserttitoiminta. (Hannula 2020.)

Seurakunnassa soittotuntien antamista pidettiin hyvänä ajatuksena. Seurakuntien talouspäällikkönä tuolloin toiminut Martin Rantala piti tärkeänä, että seurakuntien soittimia ja tiloja käytettiin. Hänen mielestään oli oikein, että kirkollisverovaroin ylläpidetyt tilat ja seurakunnille hankitut soittimet ovat seurakuntalaisten käytössä. Soitonopetuksen myötä seurakuntien tilat olivat käytössä entistä enemmän muutoinkin kuin ilta-aikaan ja käyttöaste oli näin suurempi. (Hannula 2020.)

Soitonopetus on ollut maksullista alusta alkaen. Oppilaat maksoivat opetuksesta lukukausimaksun. Lukukausimaksuilla järjestettiin muun muassa soitonopetuksen konsertteja, joiden tuotto lahjoitettiin lähetystyölle. Hannula teki opetustyötä omaan urkurin toimeen liittyvänä, mutta muille mukana oleville opettajille, myös kanttoreille, maksettiin työstä palkkaa. Toiminnan laajentuessa mukana opettamassa olivat lähes kaikki Tampereen seurakuntien kanttorit. (Hannula 2020.)

Vuonna 1980 Hannulan siirtyessä urkurin virasta muihin tehtäviin, soitonopetuksen koordinoinnista otti vastuun tuolloin Hervannan seurakunnan kanttorina toiminut Pekka Arola. 1980-luvun alussa soitonopetusta alettiin tarjota ympäri kaupunkia eri seurakunnissa ja musiikkileikkikoulutoiminta aloitettiin. Musiikinopetus laajeni pian niin suureksi, että Arolan työpanos tarvittiin vuodesta 1983 lähtien kokoaikaisesti soitonopetuksen johtamiseen. (Arola 2020.)

Arja-Riitta Karppelin johti Tampereen seurakuntien soitonopetusta vuosina 2000–2015. Hänen aikanaan soitonopetus nimettiin Kirkkomusikantti-toiminnaksi. Vuonna 2015 Tampereen seurakuntien yhteinen kirkkoneuvosto päätti muuttaa musiikkikasvatuksen johtajantoimen kasvatuksen kanttorin viraksi. Samalla työnkuvaa muutettiin ja siihen liitettiin muun muassa kanttorin tehtäviä sekä Finlaysonin kirkon Lasten katedraali-toiminnan musiikkivastuu. (Yhteinen kirkkoneuvosto 2015.)

Oulun seurakuntayhtymässä ja Imatran seurakunnassa toimivat puhallinorkesterit ja orkestereihin liittyvät musiikkikoulut. Näiden musiikkikoulujen opetus rajoittuu orkesterissa soitettaviin puhallinsoittimiin ja toiminnan tavoitteena on antaa opetusta niin, että oppilaat voivat sen myötä osallistua orkesteritoimintaan. Oulun ja Imatran opetustoiminta on huomattavasti pienempää oppilasmäärältään kuin Tampereella. (Oulun ev. lut. seurakunnat 2020, Imatran seurakunta 2020.)

Muualla Suomessa instrumenttiopetusta antavissa seurakunnissa opettajina toimivat kanttorit, pidemmälle ehtineet musiikin harrastajat tai musiikinopiskelijat. Esimerkiksi Seinäjoen seurakunnassa opettajina toimivat nuoret musiikin harrastajat (Seinäjoen seurakunta 2020). Kirkkomusikantteja opettavat muutamaa

poikkeusta lukuun ottamatta pätevät instrumenttiopettajat. Suurin osa, 90 %, Kirkkomusikanttien opettajista lukuvuonna 2020–2021 on koulutukseltaan musiikkipedagogeja (AMK) tai vastaavan koulutuksen saaneita instrumentinopettajia (Kirkkomusikantit opettajat 2020–2021).

3.2 Toiminta tällä hetkellä

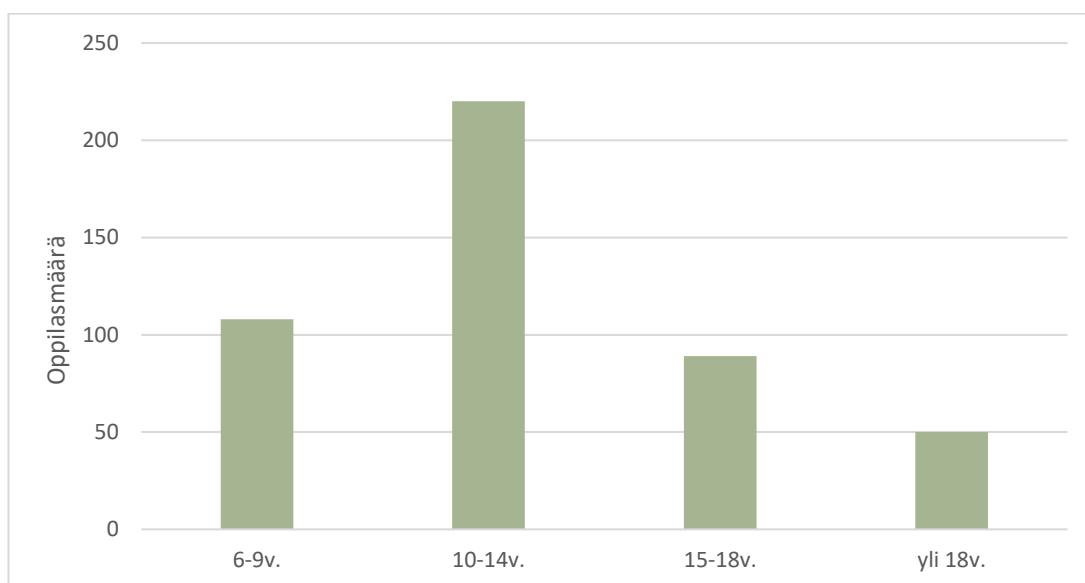
Tampereen seurakuntien musiikkikasvatus tarjoaa mahdollisuuden opiskella musiikkia lähellä omaa kotia tai koulua, seurakunnan tiloissa, seurakuntakodeilla ja kirkoissa. Kotia lähellä olevat opetuspisteet (kuvio 1) ovat tärkeä syy valita Kirkkomusikantti-toiminta (Jatkoilmoittautuminen Kirkkomusikantit 2020).

KUVIO 1. Opetuspaikat paikallisseurakunnissa (Kirkkomusikantit 2020).

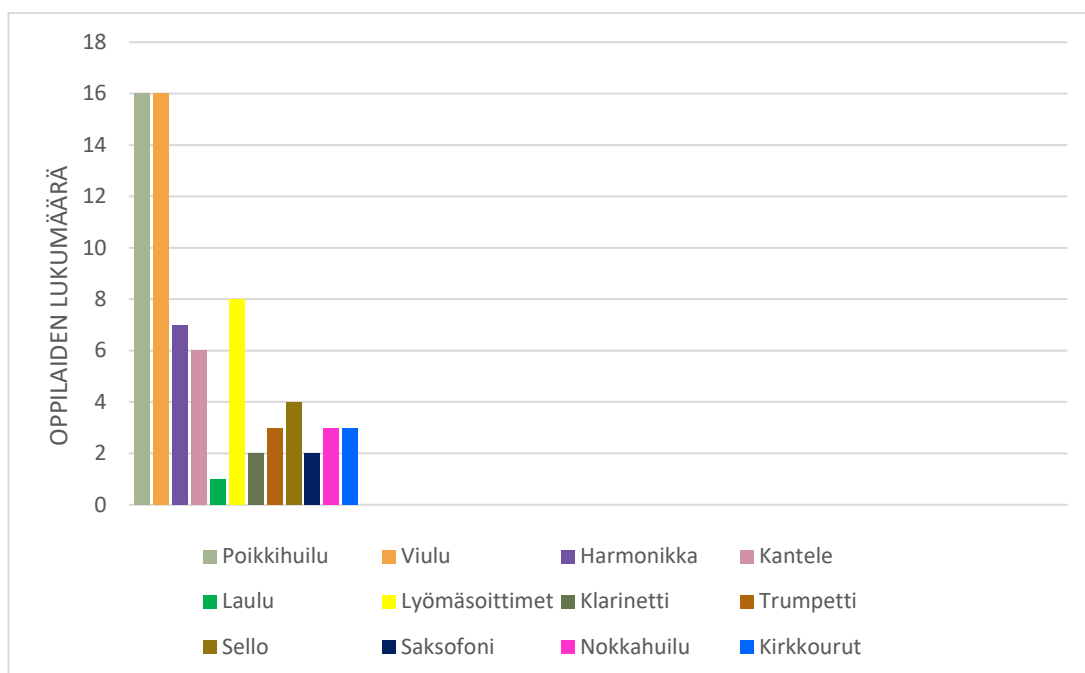
Oppilaspaikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä ilman pääsykokeita. Tällä hetkellä oppilasmäärä on rajattu taloudellisista syistä 500 oppilaaseen. Oppilasmäärä kevätlukukaudella 2020 oli 472 oppilasta. Oppilaina Kirkkomusikanteissa on eniten kouluikäisiä (kuvio 2) 6–18 vuotiaita lapsia ja nuoria (noin 90 %), mutta jonkin verran myös aikuisia ja ikäihmisiä (noin 10 %) (Kirkkomusikantit tilastot kevät 2020).

KUVIO 2. Oppilaiden ikäjakauma (Kirkkomusikantit tilastot kevät 2020).

Kirkkomusikanteissa on mahdollista valita mieleisensä instrumentti. Suosituimmat soittimet ovat piano ja kitara. Kevätlukukaudella 2020 oli mukana 319 pianooppilasta ja 82 kitaristia. Muiden instrumenttien oppilasmäärät ovat huomattavasti pienemmät (kuvio 3). Soitinvalikoima on vakiintunut seuraaviin instrumentteihin: poikkihuilu, nokkaahuilu, lyömäsoittimet, piano, kitara, viulu, sello, kirkkourut, harmonikka, sähkökitara, kantele ja laulu (Kirkkomusikantit 2020).

KUVIO 3. Instrumentti kohtaiset oppilasmäärät (Kirkkomusikantit tilastot kevät 2020).

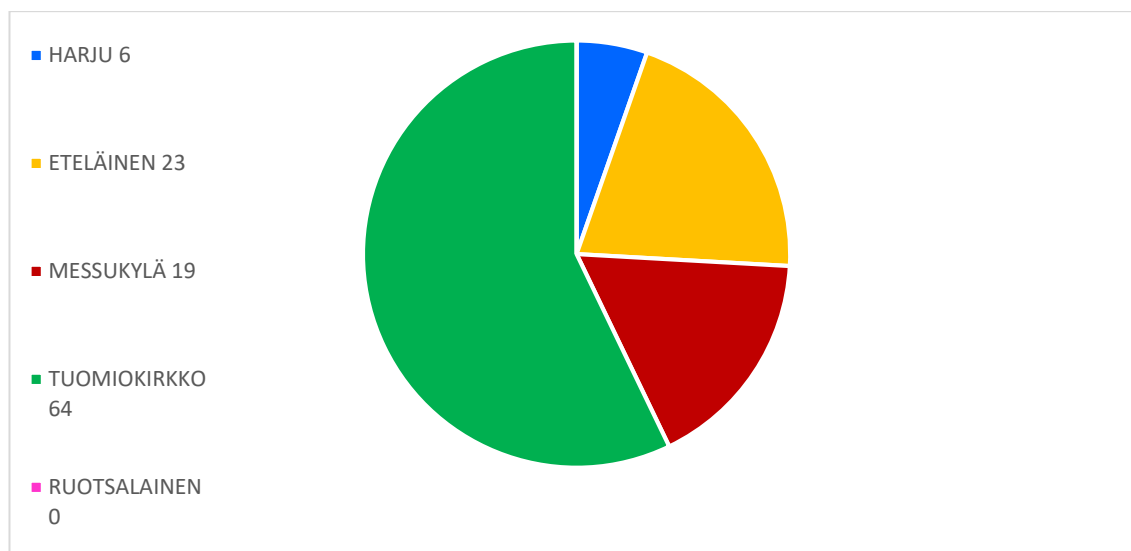
Opiskelu etenee oppilaan omat lähtökohdat ja toiveet huomioiden, taiteen perusopetuksen musiikin yleisen oppimäärän mukaisesti. Mahdollisuutta edetä oppilaan omien tavoitteiden mukaan, pidetään opetuspaikan sijainnin jälkeen toiseksi merkittävimpänä syynä toiminnassa mukana olemiselle (Jatkoilmoittautuminen Kirkkomusikantit 2020).

Kirkkomusikanteissa on useita oppilaita, jotka kokevat muiden musiikkioppilaitosten opetustavan epäsopivaksi itselleen tai vaatimukset liian suureksi omiin tavoitteisiin ja voimavaroihin nähden. Näillä oppilailla on usein toinen harrastus, yleensä urheilu, joka vie paljon aikaa. Näissä tilanteissa Kirkkomusikantti-toiminta mahdollistaa musiikkiharrastuksen mukana pitämisen elämässä. Joillakin oppilaista on eritasoisia oppimisen haasteita ja he ovat sen vuoksi joutuneet lopettamaan soitonopiskelun jossain toisessa musiikkikoulussa. Nämä oppilaat ovat halunneet pitää soittoharrastuksesta kiinni. Kirkkomusikanteissa he kokevat saavansa omalle tasolle sopivaa ja tavoitteisiinsa vastaavaa opetusta. (Kirkkomusikantit opetussuunnitelma 2020, 3,13.) Kirkkomusikanttien opettajistossa on useampia opettajia, joilla on valmiudet opettaa erilaisia oppijoita. (Kirkkomusikantit opettajat lukuvuosi 2020–2021).

Opetuksessa käytettävä ohjelmisto koostuu sekä hengellisestä että muusta musiikista oppilaan mielenkiinnonkohteiden mukaisesti. Opetus tapahtuu pääasiassa yksityisopetuksena viikoittaisina henkilökohtaisina soittotunteina. Opetusta on mahdollista saada yksityisopetuksen lisäksi pari- tai pienryhmäopetuksena. Omien soittotuntien lisäksi oppilaalla on mahdollisuus osallistua yhteismusisointiin, musiikin hahmottamisaineiden opetukseen sekä erilaisiin projekteihin muiden kirkkomusikanttien kanssa. (Kirkkomusikantit 2020.)

Kirkkomusikantit ovat säännöllisesti mukana Tampereen seurakuntien eri tilaisuuksissa (kuvio 4) vastaten musisoinnista erilaisissa jumalanpalveluksissa, Kauneimmissa joululauluissa ja monissa muissa seurakunnan tilaisuuksissa. Vuonna 2019 kirkkomusikantit esiintyivät opettajineen 112 eri tilaisuudessa Tampereen seurakunnissa sekä 13 tilaisuudessa organisaation ulkopuolella. (Tilastot 2019.)

KUVIO 4. Esiintymisten jakaantuminen paikallisseurakuntiin kertoina vuonna 2019 (Tilastot 2019).

Yhteistyö muiden musiikkitoimijoiden kanssa on merkittävä osa Kirkkomusikanti-toimintaa. Tämä näkyy sekä opetustyössä sekä esiintymisissä. (Kirkkomusikantit opetussuunnitelma 2020, 14.)

3.3 Opetussuunnitelma ja arvot

Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan kaikki ihmiset ovat arvokkaita juuri sellaisena, kuin he ovat. Tämän vuoksi seurakunnan musiikkikasvatuksen tulee olla tarjoamassa mahdollisuutta musiikin harrastamiselle kaikille ihmisille. Toiminnan keskiössä on oppilas ainutlaatuisena ja arvokkaana, juuri sellaisena kuin hän siinä hetkessä on, ei vain musiikillisten taitojen kautta. (Kirkkomusikantit opetussuunnitelma 2020, 5.) Opetuksella, joka huomioi oppilaiden erityistarpeet Kirkkomusikantti-toiminta varmistaa myös eri tavoin oppivien pääsyn musiikkiharrastuksen pariin. (Kirkkomusikantit opetussuunnitelma 2020, 2–3.)

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti Kirkkomusikantti-toiminta on tasa-arvoista ja mahdollistaa sen, että musiikki ja musiikinopetus ovat kaikkien saatavilla yhdenvertaisesti (Kirkkomusikantit opetussuunnitelma 2020, 2.). Kirkkomusikantti-toiminta tarjoaa kaikille samat mahdollisuudet toimintaan osallistumiseen oppilaan lähtökohdistaan riippumatta. Vapaapaikoilla tai osittaisilla maksuhojennuksilla yhdessä diakoniatyön kanssa huomioidaan se, että oppilaan sosioekonominen asema ei vaikuta toiminnassa mukana olemiseen. (Kirkkomusikantit 2020.)

Eri kulttuurisista taustoista mukaan tulevat oppilaat rikastavat musiikinopetusta omalla musiikkiperinteellään ja siihen liittyvillä soittimilla. Näiden elementtien mukaan tuleminen soittotunneille ja yhteismusisointiin lisäävät eri kulttuurien ymmärtämistä sekä yhteisymmärrystä oppilaiden ja opettajien välillä. (Kirkkomusikantit opetussuunnitelma 2020, 5.) Tampereen seurakuntien musiikkikasvatuksessa tehdään yhteistyötä paikallisseurakuntien monikulttuurisen toiminnan kanssa erilaisten soitinpajojen ja muskariryhmien kautta. Näin lisätään sekä oman henkilöstön tietämystä toisista kulttuureista, että tietoutta Kirkkomusikantti-toiminnasta muualta tuleville ihmisille. (Musiikkikasvatuksen toimintakerätö 2018.)

Soitonopetuksen toiminta-ajatus on johdettu Tampereen seurakuntayhtymän viisista: tamperelaisen on mahdollista olla kristitty itselleen merkityksellisellä tavalla. Musiikkikasvatuksessa tätä toteutetaan musiikin parissa. Kirkkomusikantti-toiminnan missio on olla omalta osaltaan rakentamassa kirkon musiikin

tulevaisuutta, toteuttaa kristillistä musiikkikasvatusta sekä siirtää kirkkomusiikin perinnettä seuraaville sukupolville. (Kirkkomusikantit opetussuunnitelma 2020,2.)

4 TUTKIMUS (aineisto ja menetelmät)

4.1 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen eettisyys

Tämän tutkimuksen tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on selvittää tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä. Tässä tutkimuksessa nämä ovat: selvittää Kirkkomusikantti-toiminnan nykytilaa sekä paikallisseurakuntien työntekijöiden toiveita ja tarpeita Kirkkomusikantti-toiminnalle heidän seurakunnissaan nyt ja tulevaisuudessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoitus tarkastella tutkimuksen kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja pyrkiä kuvaamaan elämän todellinen tilanne (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161).

Tutkimus toteutetaan kyselytutkimuksena. Kyselyn (liitteet 1–3) avulla on tarkoitus kuvailla Kirkkomusikantti-toiminnan tämän hetkistä tilannetta, vertailla toiminnan vastaavuutta paikallisseurakuntien työntekijöiden odotuksien ja tarpeisiin sekä selvittää suuntia Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämiseksi. Tutkimuksessa käytetään induktiivista analysointia eli tarkastellaan kyselyjen ja haastattelujen kautta saatua materiaalia yksityiskohtaisesti ja monitahoisesti.

Tähän tutkimukseen valittu kohdejoukko on valikoitu tarkoituksenmukaisesti koko Tampereen evankelisluterilaisen seurakuntayhtymän työntekijöistä. Kohdejoukkoon on valittu soitonopettajat, jotka työskentelivät kirkkomusikanttien opettajana lukuvuonna 2019–2020 ja ne työntekijäryhmät paikallisseurakunnissa, jotka työskentelevät pääasiassa 6–14-vuotiaiden lasten ja nuorten parissa, sillä tämä ikäryhmä osallistuu Kirkkomusikantti-toimintaan eniten. Lisäksi kohdejoukkoon on valittu paikallisseurakuntien kirkkoherrat sekä työalojensa johtavat viranhaltijat varhaiskasvatuksesta, nuorisotyöstä sekä kirkkomusiikista.

Tämä opinnäytetyö on työelämälähtöinen kehityshanke. Opinnäytetyösopimus Tampereen evankelisluterilaisen seurakuntayhtymän kanssa on tehty. Tähän sopimukseen on kirjattu kehittämishankkeen tavoitteet ja aikataulu sekä sovittu työnantajapuolen osallistumisesta kehityshankkeen ohjaukseen ja sen mahdollisiin kustannuksiin.

Opinnäytetyön kaikissa vaiheissa on huolehdittu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (Arene ry) tutkimuseettisistä ohjeista ja noudatettu hyvän tieteellisen tutkimuksen periaatteita. Tutkimukseen liittyviä kyselyjä on käsitelty niin, että vastaajien anonymiteetti säilyy. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, Arene ry 2020.) Kyselylomakkeet ja haastattelujen kysymykset ovat nähtävissä kokonaisuudessaan tämän työn liitteinä (liitteet 1–3). Tutkimuksessa kohdejoukolta on kysytty tietosuojalaki huomioiden vain tutkimukseen olennaisesti liittyviä kysymyksiä (Finlex 2018). Tutkimusaineiston säilytyksessä huomioidaan Tampereen ammattikorkeakoulun antamat tietoturva- ja tietosuojaohjeistukset. Näin toimien on varmistettu, että opinnäytetyö on eettisesti hyväksyttävä ja sen tutkimustulokset ovat luotettavia ja uskottavia. (Tampereen ammattikorkeakoulu 2019.)

4.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena sekä henkilöhaastatteluina. Kyselyt tehtiin Webropol-kyselytyökalulla ja ne lähetettiin tutkimukseen valituille henkilöille linkkinä sähköpostitse yhdessä saatekirjeen (liitteet 4–6) kanssa. Kyselyitä oli kaksi erilaista: toinen soitonopettajille (liite 1) ja toinen paikallisseurakuntien työntekijöille (liite 2). Lisäksi kirkkoherroille oli omat kysymykset haastattelua varten (liite 3).

Kirkkomusikanti-toiminnan historian ja taustan selvittämistä varten haastateltiin myös toiminnan alkuun laittaneita henkilöitä, kirkkomusiikin yliopettaja Pekka Arolaa sähköpostitse ja urkuri Marjatta Hannulaa puhelimitse. Kirkkomusikanti-toiminnasta ei ole kirjoitettu historiikkaa, joten haastattelut olivat ainoa keino saada tietoa toiminnan alkuvaiheista.

Ensimmäinen kysely (liite 1) lähetettiin toukokuussa 2020 Tampereen seurakuntien musiikkikasvatuksen soitonopettajille, jotka työskentelivät Kirkkomusikanti-toiminnassa lukuvuonna 2019–2020. Kyselyn lähettämisen ajankohta oli toukokuu sen vuoksi, että Kirkkomusikanti-toiminnan kevätlukukausi oli juuri päättynyt ja opettajat olivat työskennelleet seurakunnilla kokonaisen lukuvuoden. Tästä johtuen heidän oli mahdollista arvioida toiminnan kokonaisuutta.

Toinen kysely (liite 2) lähetettiin lomakauden päättymisen jälkeen elokuussa 2020 paikallisseurakuntien työntekijöille. Tutkimuksen kohdejoukkoon valittiin seuraavat paikallisseurakuntien työntekijäryhmät: johtavat kanttorit, kanttorit, johtavat varhaiskasvatuksen ohjaajat, johtavat nuorisotyöntekijät sekä nuorisotyöntekijät, joiden työpanos suuntautuu suurimmaksi osaksi varhaisnuorisotyöhön.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kohdalla päätin tehdä rajauksen niin, että valitsin kohdejoukkoon vain johtavat työntekijät. Johtavilla työntekijöillä on kokonaiskuva varhaiskasvatuksen kentältä ja he pystyvät arvioimaan Kirkkomusiikkanti-toimintaa oman paikallisseurakunnan alueellaan. Varhaiskasvatuksen päätoimisia työntekijöitä vuonna 2019 oli Tampereen seurakunnilla 64 henkilöä, joten koko varhaiskasvatuksen henkilöstön mukaan ottaminen olisi johtanut siihen, että tutkimuksen kohdejoukko olisi kasvanut liian suureksi (Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymä 2020, 42).

Kirkkoherrojen haastattelut (liite 3) toteutuivat lokakuussa 2020. Näistä kaksi haastattelua tehtiin etäyhteydellä Teamsin kautta ja kolme henkilökohtaisena tapaamisena Tampereella.

5 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

5.1 Paikallisseurakuntien työntekijät

Paikallisseurakuntien työntekijöiden vastaajaprofiili oli 40–49-vuotias alemman korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, joka on työskennellyt Tampereen seurakunnilla 15–20 vuotta. Tämä kuvastaa hyvin Tampereen evankelisluterilaisten seurakuntien henkilöstöä. (Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymä 2020, 41.)

Kysely lähetettiin 52 työntekijälle ja vastauksia saatiin 31 kappaletta. Vastausprosentti oli kokonaisuudessaan 60 %. Eri työntekijäryhmien vastaukset jakautuivat seuraavasti: kanttorit 29 %, nuorisotyöntekijät 48 % ja varhaiskasvatuksen työntekijät 23 %. Nuorisotyöntekijöiden huomattavasti muita suurempaan vastausprosenttiin vaikutti syys-lokakuun vaihteessa heille lähettämäni ylimääräinen muistutusviesti. Pyyntöni reagoitiin nopeasti ja näin sain tarpeeksi vastauksia, jotta tutkimustuloksia voidaan pitää luotettavina.

Vastaajien tämän hetkisten työtehtävien perusteella käy ilmi, että kyselyn kohdejoukon valinta oli onnistunut. Iso osa vastaajista työskentelee saman kohderyhmän parissa kuin Kirkkomusikantti-toiminnassa mukana olevat lapset ja nuoret ovat. Kirkkomusikantti-toiminnan kehittäminen on mahdollista niiden paikallisseurakuntien työntekijöiden kanssa, joilla on työssään sama kohderyhmä. Koulutyössä ollaan saman kohderyhmän äärellä. Kanttoreilla, jotka vetävät lapsikuoroa on kuorossa usein mukana samoja lapsia, jotka ovat mukana myös Kirkkomusikanteissa. Lisäksi rippikoulut sekä isoskoulutus tapahtuvat niiden ikäluokkien parissa, joita soitonopetuksessa on oppilaina.

5.1.1 Kokemuksia Kirkkomusikantti-toiminnasta ja sen merkitys seurakunnan toimintana

Seurakuntien työntekijöiden kokemukset Kirkkomusikantti-toiminnasta olivat pääasiassa hyviä (48 %) tai neutraaleja (48 %). Vain yksi vastaajista kertoi, että

ei ole kohdannut kirkkomusikantteja ollenkaan työssään. Tavallisimmat kohtaamiset tai kokemukset kirkkomusikanteista olivat olleet yhteisistä messuista, tilaisuuksista tai tapahtumista, joissa kirkkomusikantit ovat olleet esiintymässä.

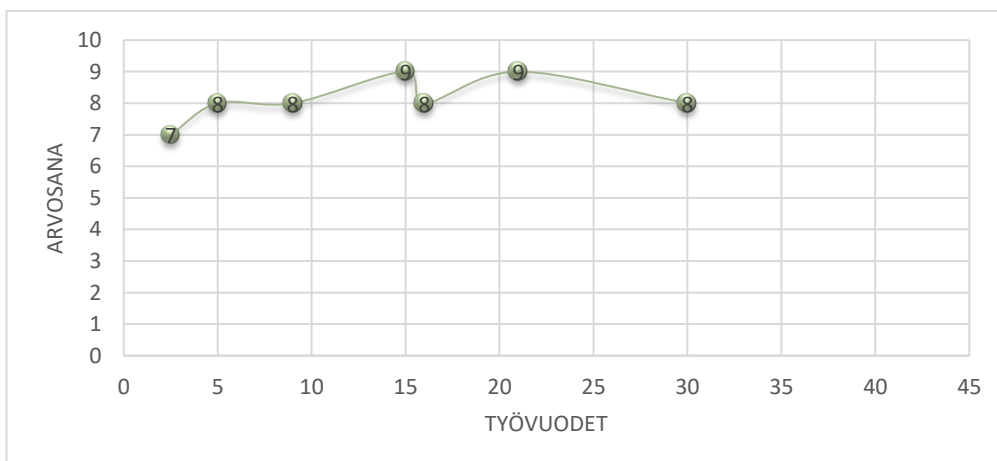
Useat seurakuntien työntekijöistä ovat tavanneet kirkkomusikantteja tai heidän opettajiaan soittotuntien yhteydessä samoissa seurakuntien tiloissa, joissa he itsekin työskentelevät. Nuorisotyöntekijä kuvaa kohtaamisia kirkkomusikanttien kanssa näin: ”Suurin osa positiivista. Kaikki ei kuitenkaan ole sujunut mutkattomasti.” (nuorisotyöntekijä)

Kyselyssä selvitettiin miten merkittävänä paikallisseurakuntien työntekijät pitävät sitä, että Kirkkomusikantti-toiminta on seurakuntien toimintaa. Vastauksien keskiarvo asteikolla 1–10 oli 8. Vastauksien keskihajonta oli 1,76. Siihen minkä arvosanan vastaaja antoi, vaikutti selvästi hänen työvuosiensa määrä Tampereen seurakunnilla (kuvio 5–7).

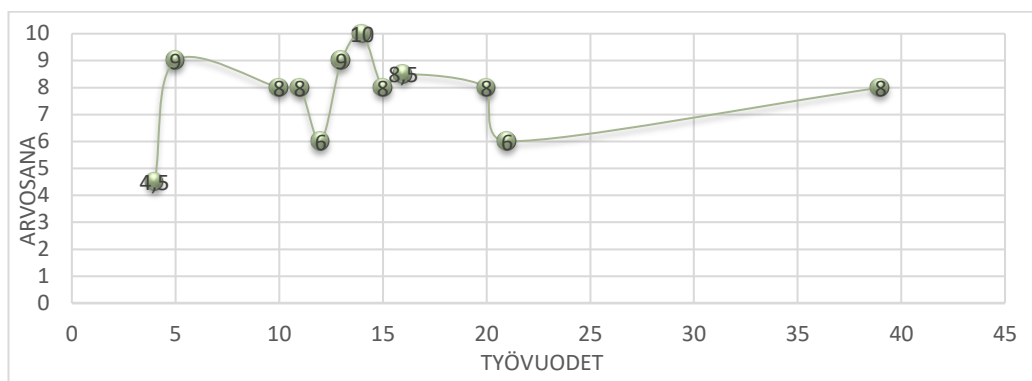
KUVIO 5. Työvuosien vaikutus arvosanaan varhaiskasvatuksen työntekijät.

KUVIO 6. Työvuosien vaikutus arvosanaan kanttorit.

KUVIO 7. Työvuosien vaikutus arvosanaan nuorisotyöntekijät.

Keskiarvoa paremman arvosanan antoivat yli 13 vuotta seurakunnilla työskennelleet vastaajat. Vastaavasti vähemmän aikaa, alle viisi vuotta, Tampereen seurakunnissa työskennelleet antoivat keskiarvoa pienemmän arvosanan. Eri ammattiryhmien vastausten keskiarvojen erot olivat varsin pienet. Varhaiskasvatuksessa työskentelevät henkilöt pitivät tärkeimpänä, että Kirkkomusikantti-toiminta on seurakuntien toimintaa.

5.1.2 Kirkkomusikantti-toiminnan sisältö ja tilakysymys

Vastaukset Kirkkomusikantti-toiminnan sisällöstä olivat hyvin yksimielisiä. Vastaajista 94 % piti tärkeänä, että toimintaan kuuluvat esiintymiset seurakunnan eri tilaisuuksissa. Seuraavaksi tärkeimpänä pidettiin kaikenikäisten oppilaiden omien tavoitteiden mukaista opetusta sekä soitto- ja laulutunteja ja hahmottamisaineiden opetusta. Bändejä, leirejä ja kuorotoimintaa pidettiin myös tärkeinä. Taiteiden välisiä projekteja kannatti vastaajista 31 %. Kirkkomusikantti-toimintaan toivottiin lisäksi hoivamusiikkitoimintaa sekä pieniä yhteisiä projekteja paikallisseurakuntien työntekijöiden kanssa, joilla yhteistyötä voitaisiin kehittää. Eräs vastaajista ehdotti, että yhteistyössä voitaisiin toteuttaa uskonnollisaiheinen musiikkidraama.

Tilakysymykset ovat kokemukseni mukaan olleet suurin hankausta aiheuttava asia musiikkikasvatuksen ja paikallisseurakuntien välillä. Yhteentörmäyksistä huolimatta lähes kaikki vastaajista kannattivat nykyistä mallia, jossa opetuspiireitä on ympäri kaupunkia. Kolme vastaajaa pitivät jotakin muuta vaihtoehtoa

parempana. Yksi heistä oli sitä mieltä, että toiminnan tulisi tapahtua vain keskustan alueella. Perusteluina toiminnan keskittämiseksi keskustan alueelle vastaajan mukaan oli mahdollisuus opetustoiminnan parempaan koordinointiin. Toinen vastaaja ehdotti että, Kirkkomusikantti-toiminnalle tulisi olla jatkossa omat tilat ja kolmas vastaaja oli sitä mieltä, että toiminnan olisi syytä tapahtua sisäilmaltaan terveissä tiloissa.

5.1.3 Seurakuntatyön tulevaisuuden näkymät ja yhteistyö

Paikallisseurakuntien työntekijöistä 70 % ajattelee, että heidän työnkuvansa muuttuu tulevaisuudessa. Yksi vastaaja nosti esiin ajatuksen, että työnkuvaan voi tulevaisuudessa tulla muutoksia siitä, että kirkon perustehtävää kirkasteetaan. Työnkuvan uskottiin muuttuvan tulevaisuudessa entistä enemmän ryhmätoiminnasta yksilötyöhön. Kokoavan toiminnan väheneminen ja työn siirtyminen verkkoon tulevat muuttamaan työtä yhä enemmän yksilöiden kohtaamiseksi.

Suurimmaksi muutokseksi työssä ajateltiin työmäärän lisääntymistä ja työnteke-
misen paikan muuttumista. Käytettävien tietoteknistenohjelmistojen määrän ja toimistotyön lisääntyminen uskottiin kasvattavan työmäärää kaikissa ammattiryhmissä. Työmäärän lisääntymisen ajateltiin tulevaisuudessa johtuvan pääasiassa henkilöstöresurssien supistumisesta kirkossa. Osaltaan siihen arveltiin vaikuttavan myös se, että nuorten pahoinvointi lisääntyy ja tarvetta nuorten kanssa toimimiselle on jatkossa enemmän.

Verkostoitumista ja yhteisöllisen työtavan löytämistä sekä erilaisia hankkeita pidettiin osana tulevaisuuden työtä seurakunnassa. Mielenkiintoinen huomio oli se, että työn muuttuminen niin, että kirkossa tehdään entistä enemmän yhteistyötä eri tahojen kanssa, uskottiin lisäävän työmäärää tulevaisuudessa. Tämän saman näkökulman tuovat esille Arikka & Naatus (2019) selvittäessään miten työ tulisi organisoida seurakunnassa tulevaisuudessa, että yhteistyö muiden tahojen kanssa voisi onnistua. Yhteistyössä on annettava aikaa tutustumiselle ja vuorovaikutukselle ja tämä vaatii työntekijältä vapaata aikaa kalenteriin, että kohtaamiset mahdollistuvat yhteistyökumppanin kanssa. (Arikka & Naatus 2019, 93–94.) Ajan löytämiseksi uudelle on välttämätöntä luopua jostakin mitä

on aiemmin tehty. Vanhasta luopuminen muuttaa väistämättä myös seurakunnan työntekijää. Eräs vastaaja pohti myös seurakunnan työntekijän tulevaisuuden kuvaa:

Tulevaisuudessa työntekijä on entistä enemmän seurakunnan työntekijä, joka on omalla erityisosaamisellaan erikoistunut johonkin, vaikkapa musiikkiin, ei enää tietyn työalan työntekijä.

Paikallisseurakuntien työntekijöiden vastauksista nousee esiin se, ettei yhteistyötä heidän ja Kirkkomusikantti-toiminnan välillä tällä hetkellä juurikaan ole. Vastaajista 32 % kertoi, ettei tiedä mitä yhteistyö omassa työssään Kirkkomusikantti-toiminnan kanssa voisi olla tai ei koe sille tarvetta. Vastauksissa mainittiin myös se, ettei yhteistyötä tällä hetkellä ole ollenkaan.

Vastaajista 26 % piti messuja tämän hetkisen tilanteen yhteistyömahdollisuutena kirkkomusikanteille. Muita yhteistyömahdollisuuksia, joita vastauksissa nostettiin esille, olivat erilaiset seurakuntien tilaisuudet ja niissä esiintyminen, konsertit, leirit, hoivamusiikki, bänditoiminta ja soitinesittelyt.

Vastauksien perusteella eniten yhteistyömahdollisuuksia on Kirkkomusikantti-toiminnan ja kanttorien välillä. Luonteviksi yhteistyömahdollisuuksiksi mainittiin musisointi jumalanpalveluksissa, konserteissa ja erilaisissa tilaisuuksissa niin, että kirkkomusikantit ovat niissä esiintymässä. Tämän kaltaista yhteistyötä Kirkkomusikantti-toiminnassa on tehty jo vuosia. Kanttorit nostivat esille myös laajempia yhteistyömahdollisuuksia kuten hoivamusiikki, kirkkomusiikin monipuolistaminen ja erilaisten bändien ja musiikkikerhojen toteuttaminen. Näitä samoja tilanteita pidettiin mahdollisena yhteistyölle tulevaisuudessakin. Lisäksi kanttorit näkivät yhteistyömahdollisuutena opettamisen ja sijaisena toimimisen. Tämä voisi toimia molemmin suuntaisesti, musiikkikasvatuksesta paikallisseurakuntiin ja päinvastoin.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden vastauksista nousi tulevaisuuden yhteistyöksi digityö, tätä ei muiden ammattiryhmien vastauksista tullut esille. Kirkkomusikantit ja musiikkikasvatuksen henkilöstö nähtiin potentiaalisena yhteistyökumppanina erilaisten verkkoon tuotettavien materiaalien tekemisessä. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden vastauksissa pohdittiin myös voisiko kirkkomusikantit osallistua soitonopetuksen lisäksi muuhun seurakunnan toimintaan ja voisiko

heidän kautta tiedottaa seurakuntien toiminnasta. Näissä ehdotuksissa kirkkomusikantit nähdään resurssina omaan kerhotoimintaan tai viestinnän kanavana, ei molemminpuolisena yhteistyönä.

Nuorisotyöntekijöistä 57 % vastasi en osaa sanoa tai tällä hetkellä työssä ei ole yhteistyömahdollisuuksia Kirkkomusikantti-toiminnan kanssa. Näillä vastaajilla oli ollut vähän tai ei lainkaan kokemuksia kirkkomusikanteista. Nämä nuorisotyöntekijät kuitenkin näkivät, että tulevaisuudessa voisi olla yhteistyömahdollisuuksia Kirkkomusikantti-toiminnan kanssa. Ne vastaajat nuorisotyöntekijöistä, joilla oli ollut kokemuksia yhteistyöstä kirkkomusikanttien tai soitonopettajien kanssa, pitivät avoimena mahdollisuutta yhteistyöhön omassa työssään tulevaisuudessakin. Lisäksi heidän ehdotuksensa tulevaisuuden yhteistyöksi olivat monipuolisia. Yhteistyötä haluttiin kehittää säännöllisemmäksi ja laajentaa koskemaan uusia alueita, joissa kirkkomusikantit eivät vielä ole olleet mukana kuten kouluvierailut ja isostoiminta.

Musiikkikasvatuksen henkilöstö muodostuu neljästä kokoaikaisesta työntekijästä, johon kuuluu kasvatuksen kanttori, kaksi musiikkileikkikoulun opettajaa sekä kitaransoitonopettaja. Lisäksi on 30 eri instrumentin osa-aikaista tuntiopettajaa. Musiikkikasvatus kokonaisuudessaan on henkilöstöltään merkittävä musiikinammattilaisten joukko Tampereen seurakuntayhtymässä. Lähes kaikki vastaajista (97 %) olivat sitä mieltä, että musiikkikasvatuksen henkilöstöresursseja voisi hyödyntää joko vastaajan omassa työssä tai työalalla. Vain 3 % vastaajista oli sitä mieltä, että tähän ei ole mahdollisuutta.

Paikallisseurakuntien työntekijöistä 77 % ajatteli, että soitonopettajat voisivat olla toteuttamassa osaa heidän vastuullaan olevasta toiminnasta yhdessä työalan työntekijöiden kanssa. Soitonopettajien työpanosta toivottiin erityisesti messujen musiikin toteuttamiseen, erilaisten musiikkihetkien toteuttamiseen kerhoissa ja seurakunnan eri tapahtumissa, yhteislaulujen säestykseen eri tilanteissa, rippikoulujen ja isoskoulutuksen musiikin opettamiseen ja yhteismusiointiin sekä ikäihmisille suunnatussa toiminnassa musiikin toteuttamiseen. Uusia ideoita olivat musiikin vieminen sairaalaan lastenohjaajien mukana tai työparina toimiminen lastenohjaajan kanssa erilaisissa avoimissa kohtaamispaikoissa.

Vastaajista 17 % löysi omasta työkentästään tehtäviä, joista kokonaisvastuun voisi kantaa soitonopettaja. Näitä tehtäviä olivat perhemessut ja niiden musiikkivastuut, musiikkipainotteinen päiväkerho tai iltapäiväkerho, jumalanpalvelusten soolomusiikit sekä koulutustilaisuudet. Kyselyyn vastanneista paikallisseurakuntien työntekijöistä 23 % löysi myös muita mahdollisuuksia hyödyntää musiikkikasvatuksen henkilöstöresurssia omalla työalallaan. Näitä olivat koulujen virsikinkeirit, musakerhon ja bändin vetäminen, Soivaa hoivaa -hankkeessa mukana oleminen sekä verkkoon tuotettavan materiaalin tekeminen.

Vain 7 % vastaajista oli sitä mieltä, että musiikkikasvatus voisi ottaa kokonaan vastuulleen ja hoitaa jonkun osan paikallisseurakuntien työstä. Ennako-oletukseni oli, että ainakin kanttorin tehtäviä olisi voitu ajatella siirrettävän jossain määrin musiikkikasvatuksen vastuulle huomioiden paikallisseurakuntien kireän kanttoriresurssin sekä musiikkikasvatuksessa käytettävissä olevan kasvatuksen kanttorin työpanoksen. Musiikkikasvatuksen kokonaisvastuu tilaisuuksista tarkoittaa käytännössä sitä, että musiikkikasvatuksen henkilöstö huolehtii tilaisuudesta alusta loppuun aina suunnittelusta alkaen, tilavarauksista tiedotukseen, sisällön tuottamiseen ja tilaisuuden toteuttamiseen. Ilahduttavaa tietysti on, että seurakunnissa halutaan tehdä mieluummin yhteistyötä musiikkikasvatuksen kanssa kuin siirtää työtehtävien kokonaisvastuu pois omasta seurakunnasta. Musiikkikasvatukselle kokonaisuudessaan siirrettävissä olevat työtehtävät vastauksien perusteella olivat messut, seurakuntien järjestämät juhlat ja yhteislaulutilaisuudet.

Kanttoreista vain yksi oli sitä mieltä, että soitonopettajat voisivat vastata hänen vastuullaan olevan tilaisuuden musiikista. Varhaiskasvatuksen työntekijöistä tähän vastasivat kaikki vastaajat kyllä. Tämä tulos oli vastoin ennako-oletustani. Soitonopettajat ovat eri instrumenttien ammattimuusikkoja. Ajattelin itse, että kanttorit olisivat tarjonneet nimenomaan tilaisuuksien musiikkivastuuta soitonopettajille, jolloin muusikkoresurssit seurakunnissa olisivat kasvaneet. Tämä puolestaan olisi antanut mahdollisuuden kanttoreille käyttää omaa työaikaansa johonkin muuhun kanttorintyön ydinosaamista vaativaan tehtävään.

Varhaiskasvatuksen työntekijöistä kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että musiikkikasvatuksen henkilöstöresurssia voi hyödyntää vastaajan omassa työssä tai työalalla. Heidän mielestään soitonopettajat voisivat vastata kokonaisuudessaan musiikkipainotteisen perhekerhon tai päiväkerhon pitämisestä ja osasta varhaiskasvatuksen työtä niin, että soitonopettajat olisivat mahdollistamassa soittoharrastusta lapsille päiväkerhotoiminnan sisällä.

Yhdessä varhaiskasvatuksen työntekijän kanssa soitonopettajien nähtiin olevan vastaamassa eri ryhmien musiikkihetkistä kokoavassa toiminnassa kuten perhekerhot ja perhemessut sekä lisäksi erilaisissa tapahtumissa ja avoimissa tilaisuuksissa muun muassa avoimet kohtaamispaikat ja pop up -tapahtumat. Vastauksissa tuotiin esille mahdollisuus soitonopettajasta työparina lastenohjaajan kanssa. Työparina voisi toimia avoimissa kohtaamispaikoissa, sairaalan leikki-toiminnassa ja päiväkerhoissa. Työpari työskentelyllä olisi mahdollisuus syventää varhaiskasvatuksen toiminnassa tapahtuvaa musiikkikasvatusta. Soitonopettajat voisivat olla yhdessä varhaiskasvatustyöntekijän kanssa toteuttamassa verkkoon tuotettavaa materiaalia.

Kanttorien vastauksesta selviää, että he ovat valmiita tekemään yhteistyötä soitonopettajien kanssa ikäihmisten syntymäpäivillä, jumalanpalveluksissa, yhteislaulutilaisuuksien ja erilaisissa säestystehtävissä. Kanttorit nostavat esille messut ja jumalanpalvelusten soolomusiikit sekä yhteislaulutilaisuudet, jotka voisivat olla soitonopettajan vastuulla kokonaisuudessaan. Vastauksista kävi ilmi, että yhteistyötä tilaisuuksien toteuttamisessa toivottiin, mutta myös sitä, että soitonopettajat ottaisivat vastuuta jostakin osa-alueesta kanttorintyössä esimerkiksi hoivamusiikkiin liittyen.

Nuorisotyöntekijät toivat vastauksissaan esille sen, että nuorisotyön kentällä on useita musiikkitalanteita, joiden vastuuta soitonopettaja voisi olla yhdessä nuorisotyöntekijän kanssa kantamassa. Näitä olivat: nuorten messubändin vetäminen, junnuolkkari, yhteismusisointi isoskoulutuksessa, rippikoulun musiikkityö, erilaiset leirit, lasten ja nuorten laulattaminen kerhotoiminnassa, toimintapäivien järjestäminen, musiikkiaiheisen teemapäivän järjestäminen lapsille, isosten kitarakoulu, vierailut kouluissa ja virsikinkerit, erilaiset juhlat ja tapahtumat, bänditoi-

minnan ja musakerhon vetäminen. Nuorisotyöntekijöiden esiin nostamat tilanteet, mahdollisesta yhteistyöstä ovat sellaisia, joita Kirkkomusikantti-toiminnassa ei tällä hetkellä tehdä. Toiminnan suuntaaminen vahvemmin nuorisotyöhön on näiden vastausten myötä perusteltua.

5.1.4 Paikallisseurakuntien toiveet ja tarpeet Kirkkomusikantti-toiminnalle

Tampereen evankelisluterilainen seurakuntayhtymä muodostuu viidestä paikallisseurakunnasta. Paikallisseurakunta on toiminnallisesti itsenäinen yksikkö ja sitä johtaa kirkkoherra yhdessä maallikoista muodostuvan seurakuntaneuvoston kanssa. Seurakuntayhtymä huolehtii muun muassa seurakuntien taloudesta, henkilöstöhallinnosta, kiinteistöistä ja hautausmaista. Lisäksi seurakuntayhtymä vastaa yhteisistä palveluista kuten perheneuvonnasta, diakoniasta ja musiikkikasvatuksesta. Tampereen paikallisseurakunnat ovat Harjun seurakunta, Tuomiokirkko seurakunta, Eteläinen seurakunta, Messukylän seurakunta ja Ruotsalainen seurakunta. (Tampereen seurakunnat 2020.)

Paikallisseurakuntien työntekijät ovat keskustelleet seurakuntalaisten kanssa Kirkkomusikantti-toiminnasta jonkin verran. Vastaajista 35 % kertoi kuulleensa työssään kohdanneilta seurakuntalaisilta toiveita Kirkkomusikantti-toimintaa kohtaan. Yleisin seurakuntalaisilta kuultu toive oli jonkin tietyn instrumentin opetuksen saaminen lähelle seurakuntalaisen kotia. Lisäksi seurakuntalaiset ovat toivoneet toiminnalle enemmän näkyvyyttä, sillä he ovat kokenet, että Kirkkomusikantti-toiminnasta ei tiedetä tarpeeksi.

Kiitosta Kirkkomusikantti-toiminta on saanut ympäri kaupunkia olevista toimipisteistä sekä yhteistyöstä iltapäiväkerhojen kanssa. Tämä yhteistyö on mahdollistanut sen, että oppilas on voinut piipahtaa iltapäiväkerhosta välillä soittotunnille ja vanhemmat ovat säästyneet harrastukseen kuljettamiselta. Se on helpottanut perheiden arkea huomattavasti. Kirkkomusikanttien esiintymiset erilaisissa seurakuntien tilaisuuksissa on koettu seurakuntalaisten näkökulmasta hyvinä.

Kysymykseen työn erityisistä tarpeista, johon Kirkkomusikantti-toiminta voisi vastata monet (68 %) paikallisseurakuntien työntekijöistä nimesivät erilaisia tarpeita. Tarpeet ovat koskevat pääosin messumusiikkia, erilaisten tilaisuuksien musiikkivastuun ottamista sekä yhdessä tekemistä. Vastauksissa nousi esille myös koulutuksen tarve, johon soitonopettajat voisivat vastata. Esimerkiksi nostettiin uuden materiaalin opettaminen lastenohjaajille tai äänenmuodostuksen opettaminen seurakuntien kuoroille. Vastauksissa nousi voimakkaasti tarve musiikkikasvatuksen henkilöstön mukana olemiselle leiritoiminnassa.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden vastauksista nousivat esille lisäksi tarve liivemusiikille, soitinesittelyille sekä yhteistyö työparina lastenohjaajan kanssa toimien. Kanttorit toivoivat, että Kirkkomusikantti-toiminta voisi vastata yhdessä musisoimisen tarpeeseen niin matalan kynnyksen ryhmätoiminnassa nuorten kuin vanhusten parissa sekä siihen, että nuoret ja lapset näkyvät ja kuuluvat kirkossa. Nuorisotyön kentältä nousi vahvimpana tarve Kirkkomusikantti-toiminnan mukana olosta leiritoiminnassa ja koulutyössä.

Suurin osa vastaajista (82 %) koki, että Kirkkomusikantti-toiminta voi jo nykyisellä toimintamallillaan vastata työalansa tarpeisiin. Ne, jotka kokivat, että Kirkkomusikantti-toiminta ei voi vastata nykyisellään heidän työssään oleviin tarpeisiin epäilivät syyksi muun muassa sitä, että musiikkikasvatuksen henkilöstöä on vaikea irrottaa leiritoimintaan tai viikonlopputöihin. Nämä vastaukset kertovat siitä, että paikallisseurakuntien työntekijät eivät tunne musiikkikasvatuksen työtä ja työtapoja tarpeeksi. Opettajien työllistämiseen iltaisin, viikonloppuisin tai leiritöihin ei ole mitään estettä.

Vastauksissa tuotiin esille yhteistyön koordinoimisen puutteet musiikkikasvatuksen puolella. Vastaajat eivät tieneet kenellä musiikkikasvatuksen henkilöstössä olisi aikaa ja osaamista yhteistyön kehittämiseen. Tämä epätietoisuus ei ole yllättävää, sillä tällä hetkellä yhteistyöhön ei ole nimetty musiikkikasvatuksessa ketään tiettyä henkilöä. Lisäksi tällä hetkellä soitonopettajille tai ylipäänsä musiikkikasvatuksen henkilöstölle ei ole varattu tarpeeksi aikaa yhteistyön kehittämiseen. Työajan resursointi yhteistyön kehittämiseen on välttämätön tehtävä Kirkkomusikantti-toimintaa kehitettäessä.

Vastaajista kolmannes kertoi, että heidän työssään ei ole erityisiä tarpeita johon Kirkkomusikantti-toiminta voisi vastata. Suurin osan tähän kysymykseen näin vastanneista ei kokenut omaavansa tarpeeksi tietoa Kirkkomusikantti-toiminnasta, että olisi voinut miettiä mitä yhteistyö voisi olla. Osa taas koki, ettei musiikki ole omassa työssään keskiössä tai tarpeen.

On huomattavaa, että kyselyyn vastanneista nuorisotyöntekijöistä kahdeksan eli 61 % ei maininnut mitään tarpeita työssään, johon Kirkkomusikantti-toiminta voisi vastata. Perusteena oli se, ettei vastaaja osannut sanoa (75 %) tai se, että vastaajan (25 %) työssä musiikki ei ollut tällä hetkellä merkittävässä roolissa. Mielenkiintoista oli se, että siitä huolimatta, ettei vastaajan omasta työstä löytynyt tarpeita tai hän ei niitä maininnut toivottiin nuorisotyöntekijöiden vastauksissa, että musiikkikasvatuksen henkilöstö ja paikallisseurakuntien työntekijät voisivat olla yhdessä pohtimassa asiaa ja ottaa luovat ideat tulevaisuudessa käyttöön yhteistyön kehittämiseksi. Tämä luo positiivisen näkökulman tulevaisuuteen.

Paikallisseurakuntien työntekijöistä 25 vastaajaa esitti toiveen Kirkkomusikantti-toiminnalle. Kuusi vastaajista eivät esittäneet toivetta, sillä he eivät joko osanneet sanoa tai heillä ei ollut toiveita. Vastauksissa toivottiin erityisesti Kirkkomusikantti-toiminnan jatkuvan ja vakiintuvan. Tämä oli mielenkiintoinen toive, sillä se kertoo, ettei Kirkkomusikantti-toimintaa pidetä edelleenkaan vakiintuneena seurakuntien toimintana, vaikka soitonopetusta on ollut 1970-luvulta asti. Tulkitsen vastauksen kertovan siitä, ettei toimintaa tunneta edelleenkaan tarpeeksi.

Vastauksista nousivat esiin toiveet tehokkaammasta viestinnästä Kirkkomusikantti-toiminnasta ja sen käytänteistä sekä organisaation sisällä, että organisaatiosta ulospäin. Paikallisseurakuntien työntekijät toivoivat, että Kirkkomusikantti-toiminnassa oleva matala kynnys tulla mukaan toimintaan säilyisi jatkossakin ja toiminta olisi tällä tavoin mahdollistamassa musiikkiharrastuksen oppilaan lähtökohdista riippumatta.

Vastaajat toivoivat yhteistyön kehittämistä paikallisseurakuntien ja Kirkkomusikantti-toiminnan välillä. Yhteistyöstä Kirkkomusikantti-toiminnan ja paikallisseurakuntien välillä nostettiin esiin toive, että yhteistyötä pitäisi tehdä jo työnsuunnitteluvaiheesta alkaen, eikä vasta tilaisuuksien toteuttamisessa.

Toiminnan jatkoa pidettiin varhaiskasvatuksen työntekijöiden suunnalta tärkeänä, sillä Kirkkomusikantti-toiminta nähdään kirkon tulevaisuudelle merkittäväksi. Lisäksi työntekijät toivoivat yhteistyön kehittymisestä tiiviimmäksi muun muassa niin, että musiikkikasvatuksesta olisi joku yhdyshenkilö varhaiskasvatuksen tiimissä.

Kanttorit toivovat Kirkkomusikantti-toiminnan rikastuttavan seurakuntien musiikkielämää ja erityisesti juhlapyhinä. Perhemessuihin toivottiin uudenlaista käytäntöä, jolla musiikkikasvatuksen kautta saataisiin kirkkomusikantit automaattisesti mukaan esiintymään. Lisäksi toivottiin selkeämpää tiedotusta siitä, keneltä ja millä tavoin voi pyytää kirkkomusikantteja esiintymään seurakunnan tilaisuuksiin.

Nuorisotyöntekijät toivat esiin toiveen paikallisseurakuntien työntekijöiden ja soitonopettajien tutustumisesta ja yhteisten pelisääntöjen luomisesta. Lisäksi vastauksissa oli toive, että tilavarauksiin liittyen kommunikoidaisiin enemmän. Nuorisotyön kentältä toivottiin kuoro- ja bänditoiminnan kehittämistä yhdessä. Yhtenä toiveena oli yhteistyön kehittäminen edelleen niin, että musiikkikasvatuksen henkilöstö olisi mukana alusta asti toiminnan ja tapahtumien suunnittelussa ja näin suunnitellut tilaisuudet myös varmasti toteutuisivat. Toivottiin että Kirkkomusikantti-toiminta voisi olla polkuna lapsille ja nuorille kirkon toimintaan ja se näkyisi myös muussa toiminnassa yhteistyönä. Toiminnasta toivottiin selkeää lisätietoa muun muassa siitä, miten Kirkkomusikantti-toiminta voi olla palvelemassa arjen työtä.

5.2 Kirkkoherrojen ajatuksia

Tampereen seurakuntayhtymä muodostuu neljästä suomenkielisestä ja yhdestä ruotsinkielisestä paikallisseurakunnasta. Paikallisseurakuntien johtajina toimivat

kirkkoherrat. Kirkkoherra vastaa siitä, että seurakunnan toiminta on kirkon tunnustuksen ja tehtävän mukaista. Kirkkoherra vastaa kirkkojärjestyksen mukaisesti muun muassa seurakunnan jumalanpalveluksista, kirkollisista toimituksista, rippikoulun pitämisestä ja valvoo seurakunnassa tapahtuvaa toimintaa kuten kristillistä kasvatusta ja opetusta sekä diakonia ja evankelioimistystä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2020)

Kirkkoherrojen haastatteluista kävi ilmi, että Kirkkomusikantti-toiminta ei ollut heille kovin tuttua. Soitonopetus ei juurikaan näy paikallisseurakuntien arjessa kirkkoherroille muuten kuin tilavarauksissa sekä satunnaisina kohtaamisina opilaiden tai opettajien saapuessa soittotunnille eri opetuspisteissä tai heidän esiintyessään seurakuntien eri tilaisuuksissa.

Kirkkomusikanttien henkilöstöressin käytön mahdollisuutta pohdittiin varovaisesti. Tässä yhteydessä kirkkoherrat mainitsivat paikallisseurakuntien kanttorit musiikinammattilaisina sekä heidän asemansa paikallisseurakuntien musiikkityön vastuuhenkilöinä. Soitonopetuksen henkilöstöltä toivottiin tulevaisuudessa yhä yhteisöllisempää otetta musisoimiseen seurakuntalaisten kanssa.

Kirkkoherrat ottivat esille taloudellisen tilanteen tiukkenemisen ja tilaresurssien vähenemisen sekä näiden väistämättömät vaikutukset Kirkkomusikantti-toimintaan. Seurakuntien tulevaisuuden näkymiä pohdittaessa nousi vahvasti esiin se, että koronan vaikutuksesta tulevaisuus on entistä epävarmempi kuin aiemmin.

Kirkkomusikantti-toiminnan sijoittumista ympäri kaupunkia nykyisellä mallilla pidettiin hyvänä, sillä sen koettiin palvelevan näin parhaalla mahdollisella tavalla seurakuntalaisia, jotka ovat mukana toiminnassa. Lisäksi pidettiin hyvänä sitä, että muutoin vähällä käyttöasteella olevat tilat tulevat näin seurakuntalaisten käyttöön, niin kuin on tarkoituskin. Tämä sama ajatus oli talouspäällikkö Martin Rantalan mielessä 1970-luvulla, kun Kirkkomusikantti-toimintaa käynnistettiin (Hannula 2020).

Kirkkomusikantti-toiminnan sisältöön kirkkoherrat pitivät mahdollisena sisällyttää kaikki toiminnassamme jo olevat tai suunnitellut kokonaisuudet mahdollisuuksien mukaan. Erityisen tärkeänä kuitenkin nähtiin se, että kirkkomusikantit opettajineen ovat jatkossakin mukana seurakuntien jumalanpalveluksissa.

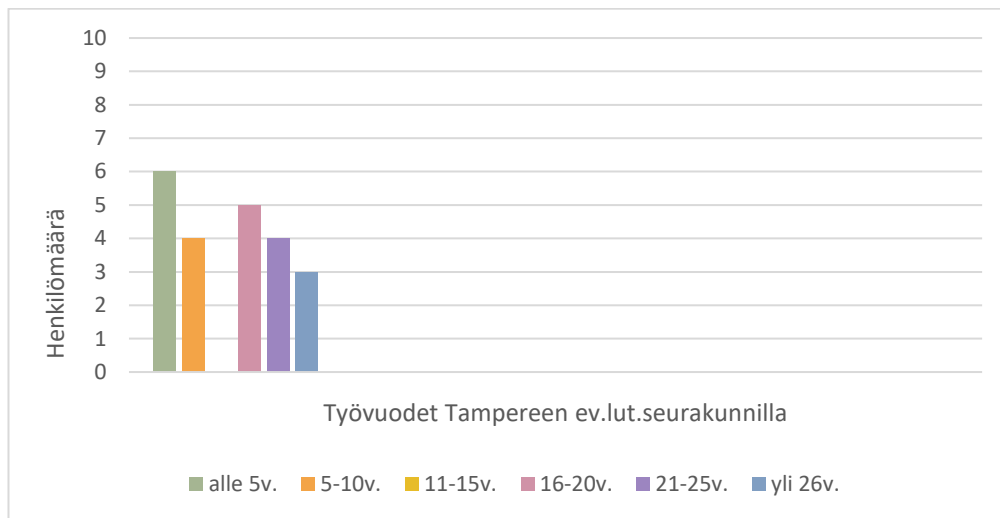
Kirkkomusikantti-toimintaa ja kirkossa tapahtuvaa musiikkitoimintaa kokonaisuudessaan pidettiin tärkeänä ja hyvänä ja sen toivottiin säilyvän jatkossakin. Soitonopetuksen todettiin palvelevan ihmisiä ja tuovan merkitystä heidän elämään. Kirkkomusikantti-toiminnan nähtiin vahvistavan ja tukevan seurakuntien kristillistä kasvatusta. Lasten ja nuorten mukana olo seurakunnan soitonopetuksessa auttaa siirtämään kristillistä kasvatusta ja perinnettä eteenpäin seuraaville sukupolville hengellisen musiikin avulla.

5.3 Soitonopettajien näkökulmia

Soitonopettajille tehty kysely selvittää syitä minkä vuoksi opettaja on tullut Tampereen seurakuntiin töihin, odotuksia työnkuvaan soitonopettajana tulevaisuudessa, Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämisideoita ja toiveita työn tukemiseen.

Kyselystä käy esille, että soitonopettajien syy hakeutua Tampereen seurakunnille töihin on ollut oman alan työt. Opettajista 80 % vastasi, että työ Kirkkomusikantti-toiminnassa on vastannut heidän odotuksiaan hyvin. Opettajat ovat työskennelleet Kirkkomusikantti-toiminnassa pitkään (kuvio 8), useat jopa yli 25 vuotta.

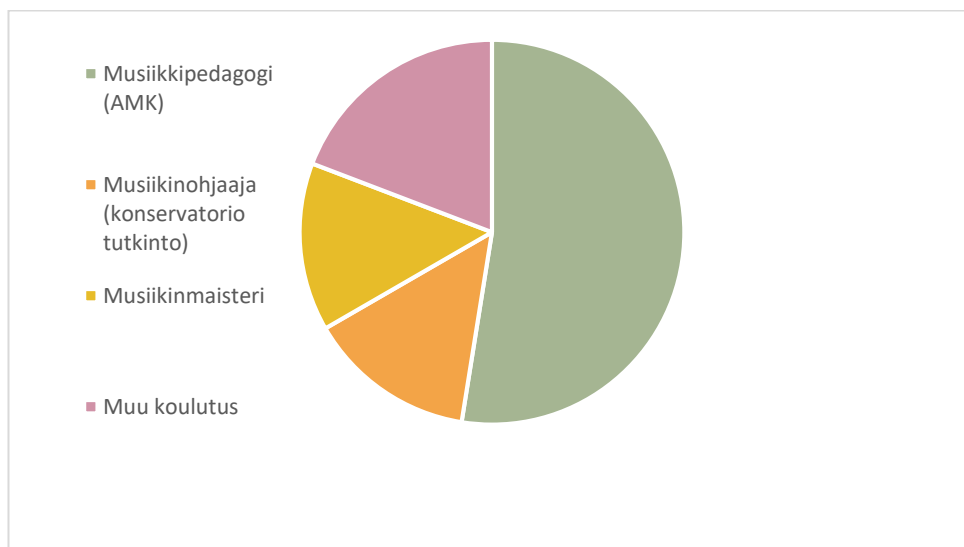
KUVIO 8. Soitonopettajien työvuodet Tampereen ev.lut. seurakunnilla.

Toiminnan jatkumisen epävarmuudesta huolimatta soitonopettajat ovat sitoutuneita työhönsä Kirkkomusikantti-toiminnassa.

Soitonopettajista Kirkkomusikantti-toiminnassa yli puolet on koulutukseltaan musiikkipedagogi (AMK) tutkinnon suorittaneita opettajia (kuvio 9). Mukana on myös musiikin maistereita (19 %) sekä musiikinohjaajia (14 %).

KUVIO 9. Soitonopettajien koulutus.

Tehtävänkuvan odotuksista tulevaisuudessa nousi vahvimmin esille vakituinen työsuhde. Toive vakituisesta työsuhteesta ei ollut riippuvainen siitä kauanko

opettaja oli työskennellyt seurakunnilla tai opettajan koulutustasosta. Toiseksi tärkeimmäksi työhön liittyväksi seikaksi vastauksista nousi suuremman opetus-tuntimäärän saaminen jatkossa.

Vastuuopettajien työstä olivat kiinnostuneempia AMK-tutkinnon suorittaneet kuin muun koulutuksen saaneet. Kaikki ne, jotka mainitsivat kiinnostuksen vastuupettajan työhön, toivoivat työlleen myös vakituista työsuhdetta tulevaisuudessa. Työnkuvaan toivottiin lisää yhteistyötä seurakuntien muiden työntekijöiden kanssa.

Parempaa palkkaa toivoivat erityisesti AMK-tutkinnon suorittaneet opettajat. Ne jotka olivat olleet seurakunnilla töissä yli 20 vuotta, eivät ottaneet palkkatoivetta esille. Kirkkomusikanteissa yli 10 vuotta työskennelleet opettajat nostivat useammin esille yhteistyön, vastuupettajan työn tai työn monipuolisuuden. Vähemmän aikaa seurakunnilla työskennelleet opettajat ovat vastauksien perusteella vähemmän kiinnostuneita muusta työstä kuin opettamisesta. Heille on myös tärkeämpää sekä tuntimäärän kasvu että parempi palkka.

Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämisideat olivat moninaisia. Varsinaisesti mitään aivan uutta ideaa ei tullut vastauksissa esille. Suurin osa esiin nostetuista asioista olivat sellaisia, joista Kirkkomusikantti-toiminnassa on luovuttu jossain kohtaa säästösyistä. Näihin kuuluvat esimerkiksi pitempi toimintakausi. Yhteismusisoinnin kehittäminen nousi selvästi koko opettajiston yhteiseksi kehittämisideaksi. Yhteismusisointia ideoitiin sekä oman instrumentin oppilaiden kesken tapahtuvana pari tai pienryhmä toimintana että erilaisina soitinyhtyeinä ja orkestereina.

Tiedotuksen ja markkinoinnin parantamista toivottiin sekä erityisesti sitä että markkinoitaisiin paremmin siitä, että aikuisetkin voivat olla mukana toiminnassa. Lisäksi yksi opettajista toivoi kohdennetumpaa tiedotusta Kirkkomusikantti-toiminnasta erityisen tuen piirissä oleville oppilaille, jotka tipahtavat pois muiden musiikkioppilaitosten opetuksesta. Opettajat toivoivat työn kehittämistä niin, että yhteistyö toisten opettajien kanssa ja paikallisseurakuntien työntekijöiden kanssa olisi mahdollista. Esiintymisten koordinoiminen ja niistä informoimisen kehittäminen nousivat useammassa vastauksissa esille.

Opettajien kommentit Kirkkomusikantti-toiminnasta viestivät, että he ovat tyytyväisiä työhönsä seurakunnilla ja pitävät työtään merkittävänä erityisesti nähdesään oppilaissaan kasvun ja kehittymisen lapsesta aikuiseksi. Vahva toive työyhteisöstä ja yhteydestä muihin opettajiin on usealla opettajalla olemassa. Kirkkomusikantti-toiminnan vahvuutena pidetään sitä, että opettajat saavat tarpeeksi vapaasti toteuttaa omaa pedagogista näkemystään ja edetä oppilaan tavoitteiden mukaisesti ilman tutkintopaineita.

5.4 Tutkimuksesta esiin nousseet kehittämisen suunnat

Tutkimusaineistosta nousevat seuraavat kehittämiskohteet Kirkkomusikantti-toiminnalle: viestintä, yhteistyö ja toimintakulttuuri.

Tämän tutkimuksen avulla on selvinnyt, ettei Kirkkomusikantti-toiminnasta tiedetä tarpeeksi. Eräs kanttoreista kuvaa tilannetta vastauksessaan:

”Toiminnasta pitäisi seurakunnan työntekijöillä olla riittävän paljon tietoa –tällä hetkellä näin ei ole. Tiedän, että Kirkkomusikantti-toimintaa on ja siellä tapahtuu opetusta, mutta siinä kaikki.” (kanttori)

Vastaajat pitivät markkinointia seurakunnista ulospäin tärkeänä. He kokivat, että toiminnasta ei tiedetä tällä hetkellä tarpeeksi seurakuntien ulkopuolella. Eräs kanttori toivoi lisää näkyvyyttä toiminnalle, että tietoisuus seurakunnassa tapahtuvasta soitonopetuksesta kasvaisi. ”Harva tietää tästä toiminnasta eli näkyvyyttä pitäisi lisätä, jotta tietoisuus toiminnasta kasvaa.” (kanttori)

Markkinoinnin ja mainostuksen keinoja kritisoitiin sekä opettajien, että paikallis-seurakuntien työntekijöiden suunnasta. Keinoja viestinnän parantamiseksi ei kuitenkaan vastauksissa esitetty. Yksi opettajista toi esiin, että hänen mielestään Kirkkomusikantti-nimi on huono. ”Kirkkomusikanttien nimi pitäisi muuttaa joksikin toiseksi. Tällaisenaan se on luotaantyöntävä.” (soitonopettaja)

Paikallisseurakuntien työntekijöille tehty kysely sekä kirkkoherrojen haastattelut toivat esiin sen, ettei tiedottaminen Kirkkomusikantti-toiminnasta ole onnistunut

organisaation sisälläkään. Eräs nuorisotyöntekijä kiteytti tämän vastauksensa. ”En edes tiedä mitä Kirkkomusikantti-toiminta pitää sisällään.” (nuorisotyöntekijä)

Kirkkoherrat ja paikallisseurakuntien työntekijät eivät tienneet omasta mielestään tarpeeksi Kirkkomusikantti-toiminnasta arvioidakseen toimintaa tai pohtiesaan mahdollisuuksia yhteistyölle.

”Vastaisin tähän ”en osaa sanoa”. En tiedä riittävän kattavasti Kirkkomusikantti-toiminnasta, jotta voisin täsmällisesti arvioida, minkälaisissa tilaisuuksissa kirkkomusikantit voisivat olla mukana.”
(kanttori)

Työntekijät paikallisseurakunnissa kaipasivat lisää tietoa sekä itse toiminnasta että sen käytänteistä. Nuorisotyöntekijä toivoi ”Rohkeaa mainostusta siitä, miten Kirkkomusikantti-toiminta voi palvella arjen työssä.” (nuorisotyöntekijä)

Paikallisseurakuntien työntekijät kokivat tarvetta tarkemmalle ja selkeämmälle tiedolle siitä, millä tavoin ja keneen ollaan yhteydessä, jos kirkkomusikanteja toivotaan esiintymään. ”Selkeyttä siihen, keneen voi ottaa yhteyttä, kun toivoisi kirkkomusikanttia tapahtumaan.” (varhaiskasvatuksen työntekijä) Lisäksi toivottiin selkeitä ohjeita, miten toimia, silloin jos halutaan tehdä yhteistyötä musiikkikasvatuksen henkilöstön kanssa. ”Lisää tietoa sitä, kenellä on osaamista, aikaa ja intoa kehittää yhteistyötä,” kirjoittaa nuorisotyöntekijä.

Opettajat kaipasivat musiikkikasvatuksen sisäiseen viestintään parannusta erityisesti esiintymisten osalta. Opettajien vastauksista kävi ilmi, että tällä hetkellä tieto tulee heille liian myöhään tai tiedotus on liian epämääräistä siihen, että se mahdollistaisi oppilaiden valmentamisen esiintymisiin. Eräs opettaja kommentoi ”eniten toivetta sen suhteen, että mahdollisista esiintymistilaisuuksista, joihin oppilaita toivotaan, tulisi tietoa hyvissä ajoin. Oppilailla ei usein valmistu (sopivaa) ohjelmistoa kovin nopeasti.” (soitonopettaja)

Tulevaisuudessa Kirkkomusikanteille on tärkeää luoda markkinointisuunnitelma, jolla viestimme tehokkaasti toiminnastamme tamperelaisille. Saman aikaisesti on luotava malli organisaation sisäisenviestinnän toteuttamiseen sekä löytää toimiva tapa työntekijöiden sekä opettajien väliseen yhteydenpitoon. Viestinnän

tehostamisella vastataan tiedonkulun tämän hetkisiin haasteisiin sekä organisaation sisällä että ulkopuolella.

Yhteistyön haasteena pidettiin soitonopetuksen näkökulmasta sitä, ettei työpäivien aikana ollut luontevia kohtaamisia muiden työntekijöiden kanssa. Opettajat ovat usein opetuspisteensä ainoita opettajia. Lisäksi he työskentelevät sellaisina ajankohtina, ettei toimipisteessä ole yleensä muuta toimintaa. Opettajat kaipasivat yhteistyötä sekä kollegoiden että paikallisseurakuntien työntekijöiden kanssa.

Paikallisseurakuntien työntekijöiden näkökulmasta yhteistyötä vaikeuttaa se, etteivät he tiedä Kirkkomusikantti-toiminnasta tarpeeksi. Vastaajat kokivat, etteivät tiedä keneen pitäisi olla yhteydessä yhteistyön tekemiseksi.

Toivoisin keskitettyä ratkaisua, jossa olisi tiedossa vastuuhenkilöt, joilta ensisijaisesti kysytään. On helpompi olla itse aktiivinen, jos tietää, että kohdehenkilön (esimerkiksi tietyn soitonopettajan) töihin todella kuuluu vastata kyselyihin. (kanttori)

Kirkkoherrojen haastatteluissa nousi esiin, että kirkkoherrat eivät koe tietävänsä toiminnastamme tarpeeksi arvioidakseen sitä. Eräs haastateltu otti esiin näkökulman siitä, että kun Kirkkomusikantti-toiminta palvelee tällaisenaan oikein hyvin mukana olevia seurakuntalaisia, onko paikallisseurakuntien työntekijöiden edes tarpeen olla tässä enemmän mukana? Kirkkoherroilta tuli toive siitä, että kirkkomusikantit olisivat opettajineen mukana kehittämässä yhteisöllisempää työtapaa musiikkikentälle. Ajatuksena tässä oli, että seurakuntalaisten mukaan tuleminen olisi merkittävämmässä roolissa ja musiikkia tehtäisiin yhdessä. Perinteiseen työtapaan erona olisi se, ettei seurakuntalaiset olisi vain yleisönä vaan musisointi olisi yhteistä.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden vastauksissa ehdotettiin työpari työskentelyä soitonopettajien ja varhaiskasvatuksen ohjaajien kesken. Tämä oli tuore ja uudenlainen ajatus yhteistyöstä. Vastaajat toivoivat myös musiikkikasvatuksen aktiivisempaa osallistumista varhaiskasvatuksen tiimiin, että yhteistyö vahvistuisi. ”Onko mahdollista, että Kirkkomusikantti-toiminnasta olisi mukana varhaiskasvatuksen tiimissä yhdyshenkilö? Yhteistyö konkretisoituisi ja olisi enemmän olemassa. Tässä paljoudessa se jää.” (varhaiskasvatuksen työntekijä)

Toive yhteistyöstä nousee sekä soitonopettajien, paikallisseurakuntien työntekijöiden, että kirkkoherrojen taholta. Vaikka tällä hetkellä osalla ei ollutkaan ajatusta siitä, mitä yhteistyö Kirkkomusikantti-toiminnan ja oman työalan välillä tulevaisuudessa voisi olla, vastauksista nousi esille halu yhteistyöhön.

Yhteentörmäyksiä Kirkkomusikantti-toiminnan ja paikallisseurakuntien työntekijöiden välillä ovat aiheuttaneet tilojen käyttöön ja esiintymistilanteisiin liittyvät epäselvyydet. Tietoa ja ymmärrystä eri työalojen ja toisten työntekijöiden työstä on liian vähän. Soitonopettajat toivovat saavansa esiintymislistauksen seurakuntien tilaisuuksista aikaisemmin. Paikallisseurakuntien työntekijät puolestaan odottavat Kirkkomusikantti-toiminnalta enemmän sitoutumista tilaisuuksien toteuttamiseen. Nuorisotyöntekijä kuvaa esiintymistilanteisiin liittyviä haasteita: ”Ja varmuutta resurssiin. Joskus on ollut sovittuna jotain ja sitten viime hetkellä on tullut peruutus. Sit on oltu kudessa, ku ohjelmaa on tehty musiikki kärkenä. Sit muusikko puuttuu, niin homma ei toimikaan.” (nuorisotyöntekijä)

Useat soitonopettajat opettavat kaikissa paikallisseurakunnissa ja niiden sisällä useassa eri opetuspisteessä. ”Ja se pitäisi kaikkien ymmärtää, että kaikki säännöt seurakunnassa koskee heitäkin. He on siellä toimiessaan töissä sen paikan säännöillä. Ei voi olla omia sääntöjä.” (nuorisotyöntekijä) Jokaisella paikallisseurakunnalla on omat ohjeistuksensa ja sen lisäksi vielä jokaisessa opetuspisteessä on omanlaisensa pelisäännöt. Yhteentörmäysten vähentäminen ja välttäminen tulevaisuudessa vaatii hyvää tiedonkulkua ja yhteistyötä.

Yhteistyölle paikallisseurakuntien työntekijöiden ja musiikkikasvatuksen henkilöstön välille on välttämätöntä, että soitonopettajat ymmärtävät seurakuntien toimintaympäristöä sekä paikallisseurakuntien työntekijät puolestaan soitonopetuksen toimintaa. Tutkimusaineistosta ilmeni, että kasvatuksen kentällä niin musiikkikasvatuksessa kuin paikallisseurakunnissakin toimitaan pääasiassa samojen lasten ja nuorten parissa. Yhteistyön avulla on mahdollisuus löytää kaikkien työtä eteenpäin vieviä uusia toimintatapoja, jotka tukevat lasten ja nuorten kasvua.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää paikallisseurakuntien työntekijöiden toiveet ja tarpeet Kirkkomusikantti-toimintaa kohtaan. Tutkimus onnistui tavoitteessaan ja toi esiin toiveiden ja tarpeiden lisäksi muutakin tärkeää tietoa toiminnan kehittämiseksi. Tutkimusta tehdessäni sain palautetta, että kysely oli hyvä muistutus paikallisseurakuntien työntekijöille toiminnastamme.

Tutkimusaineiston pohjalta voidaan todeta, että Kirkkomusikantti-toimintaa pidetään hyvänä ja arvokkaana. Yhteistyön kehittämistä paikallisseurakuntien ja musiikkikasvatuksen välille sekä soitonopetuksen jatkumista ja vakiintumista toivottiin. Paikallisseurakuntien tarpeet Kirkkomusikantti-toiminnalle olivat hyvin perinteisiä. Tarpeita olivat muun muassa musiikkivastuun kantaminen jumalanpalveluksissa ja erilaisissa tilaisuuksissa sekä osallistuminen koulutyöhön ja leiritointaan. Kirkkomusikantti-toiminta on ollut osana Tampereen seurakuntien musiikkitoimintaa jo kohta viisikymmentä vuotta. Pitkästä ajasta huolimatta toimintaa ei tunneta seurakunnan työntekijöiden keskuudessa kovin hyvin.

Toiminnan jatkumisesta kannetaan edelleen huolta. Kirkkomusikantti-toiminnan jatkuvuutta ei voi taata ilman taloudellista vakautta. Taloudelliseen vakauteen liittyy monia tekijöitä, joita on vaikea tai jopa mahdotonta ennakoida. Musiikkikasvatuksen yksikön tehtävänä on huolehtia taloudesta parhaalla mahdollisella tavalla, että toiminta jatkuisi. Lisäksi toiminta sopeutetaan käytössä oleviin varoihin työtä kehittämällä. Yhteistyön lisääminen työalarajojen yli sekä liittyminen yhä vahvemmin läpäisyperiaatteella muuhun seurakunnan työhön, musiikkikasvatuksen voi nähdä tulevaisuudessakin merkittävänä osana Tampereen seurakuntien toimintaa.

Kirkon uudessa strategiassa sanotaan, että kirkon perustehtävä on kutsua ihmisiä Jumalan yhteyteen sekä rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta (Ovet auki 2020). Aiemmin Kirkkomusikantti-toimintaa vastaan käytetty ajatus, ettei soitonopetus ole kirkon perustehtävä, ei mielestäni ole opinnäytetyöni teoreettisen taustan valossa paikkansa pitävä. Kirkkomusikantti-toimintaa ei tule katsoa vain teknisenä soittamisen tai laulamisen opetteluna, mikä sek

on kirkon opetuksen mukaista Jumalalta saadun lahjan vaalimista ja kehittämistä, vaan kokonaisuutena mitä kaikkea oppilas oppii, kuulee ja kokee seurakunnan soitonopetuksessa.

Kirkkomusikantti-toiminta vastaa näihin strategiassa määriteltyihin tehtäviin sekä suoraan käytännön toiminnassa ja niin, että musiikki toimii välineenä tehtävän toteuttamisessa. Joskus musiikki voi olla helpompi ja ymmärrettävämpi tapa lähestyä hengellisiä asioita tai uskoa, kuin Raamatun luku ja puheet. Musiikkitilaisuuksiin on usein matalampi kynnys tulla kuin vaikka jumalanpalveluksiin. Kirkkomusikantti-toiminnassa on paljon niitä ihmisiä, jotka eivät ole mukana muussa seurakunnan toiminnassa. Musiikki toimii näin väylänä seurakunnan yhteyteen.

Soitonopetuksessa hengellinen ohjelmisto sekä seurakunnan tiloissa tapahtuva opetus tuo oppilaan kirkon sanoman äärelle. Lähimmäisistä huolehtiminen avautuu kristillisistä arvoista käsin ja toteutuu käytännössä vastuun kantamisena esimerkiksi yhteismusisoinnissa. Kirkkomusikanttien opetussuunnitelman mukainen tehtävä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta musiikin keinoin vastaa puolestaan strategiassa esiin nostettuun luomakunnasta huolehtimiseen. (Kirkkomusikantit Opetussuunnitelma 2020, 2.)

Opinnäytetyössäni löysin perusteita Kirkkomusikantti-toiminnan olemassa ololle. Seurakuntien musiikkityön ja musiikkikasvatuksen lähtökohtina ovat musiikin merkitys ja asema kirkossa. Musiikki on kirkon olemus ja tuntomerkki. Lähtökohdat musiikkitoiminnalle tulevat alkukirkon ajoista asti, missä kirkon musiikin juuret ovat. Raamatussakin kehoitetaan soittamaan ja laulamaan. Musiikki on kirkossa erottamaton osa seurakunnan elämää. (Haapasalo ym. 2004.) Musiikin merkitys kirkossa ei ole vähentynyt alkukirkon ajoista, vaan se on edelleenkin erityistä ja tärkeää.

Seurakunnan musiikkikasvatuksessa ihmisen saamia musiikillisia lahjoja kehitetään, mutta rinnalla on vahvasti mukana ihmisen kokonaisvaltainen kehitys ja hyvinvointi sekä kristillisen kasvun näkökulma. Tätä näkökulmaa pohti varhaiskasvatuksen työntekijä vastatessaan kyselyyn ja kirjoitti kommentin: ”Kristillinen

kasvatus on musiikkikasvatusta ja musiikkikasvatus on myös kristillistä kasvatusta.” Mielestäni tässä kommentissa ollaan Kirkkomusikantti-toiminnan alkuläheteillä. Kristillinen kasvatus sisältää lähtökohtaisesti jo kirkon musiikin. Musiikki on näin ollen olennainen osa kristillistä kasvatusta. Lisäksi yhteismusisointi toisten kanssa tukee yhteisöllistä kasvua seurakunnassa.

Opinnäytetyössäni tutkin, onko Kirkkomusikantti-toiminnan kaltaista soitonopetusta muualla luterilaisissa kirkoissa. Luterilaisen kirkon tilanne Suomessa on hyvin poikkeuksellinen verrattuna muiden maiden luterilaisen kirkon tilanteeseen. Suomen evankelisluterilainen kirkko voi vielä taloudellisesti hyvin. Tila ja työntekijä resursseja riittää. Suomen tilanteeseen verrattavissa ovat luterilaiset kirkot pohjoismaissa. Tämän vuoksi päätin rajata tutkimukseni siihen mitä pohjoismaisessa kirkkomusiikki kentässä tapahtuu.

Havaitsin, että Pohjoismaiden luterilaisen seurakuntatyön rakenne on verrattavissa toisiinsa. Kaikissa luterilaisissa kirkoissa Pohjoismaissa on edelleen palkattu ammattimuusikko, kirkkomuusikot eri nimikkeineen, vastaamassa seurakunnan musiikkityöstä. Kirkkoon kuulumisprosentti on samankaltainen. Kaikki kirkot Pohjoismaissa osallistuvat merkittävällä panostuksella koko yhteiskunnan kulttuuria rikastuttavan konserttitoiminnan tuottamiseen. Kanttoreilla on vastuu kirkon musiikkikasvatuksesta, mutta Kirkkomusikantti-toiminnan kaltaista instrumenttiopetusta niissä ei ole.

Kirkkomusikantti-toiminta on laajuudessaan ainutlaatuista myös Suomessa. Muutamassa Suomen evankelisluterilaisessa seurakunnassa annetaan musiikinopetusta eri instrumenteissa, mutta niiden toiminta on merkittävästi pienempää kuin Kirkkomusikantti-toiminta. Seurakunnista löytyy erilaisia yhteistyömahdollisuuksia musiikinopetuksen tai orkesteritoiminnan järjestämisestä seurakuntien ja yksityisten tai kunnan musiikkikoulujen kanssa. Kirkkomusikantti-toiminta Tampereella erottuu muissa seurakunnissa annettavasta musiikinopetuksesta myös sen vuoksi, että se kuuluu taiteen perusopetuksen piiriin.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää paikallisseurakuntien työntekijöiden toiveita ja tarpeita Kirkkomusikantti-toimintaa kohtaan. Yhdistin tutkimuksesta esiin nousseet toiveet ja tarpeet kolmeksi kehittämisen suunnaksi: viestintä, yhteistyö

ja toimintakulttuuri. Näihin toiveisiin ja tarpeisiin vastaamalla Kirkkomusikantti-toiminta on mahdollista liittää tiiviimmin paikallisseurakuntien toimintaan tulevaisuudessa.

Suurimmaksi haasteeksi Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämisessä nousee yhteistyön vahvistaminen. Siihen tarvitaan paljon yhteistä aikaa ja molempien osapuolien, paikallisseurakuntien työntekijöiden ja soitonopettajien, sitoutumista. Kyselyn vastauksissa eräs paikallisseurakuntien työntekijä kertoi, että tulevaisuudessa työmäärä tulee lisääntymään sen vuoksi, että yhteistyötä tehdään yhä enemmän. Tämä on totta. Omalla henkilöstöllä ja oman yksikön sisällä toimiminen on nopeampaa ja asioita voi tehdä pienemmällä resurssilla.

Kirkkoherrojen esiin nostama idea yhteisöllisemmästä musiikkitoiminnasta yhdessä kirkkomusikanttien, soitonopettajien sekä seurakuntalaisten kanssa on innostava. Tämän kaltainen uudenvuoden yhteistyö vastaa kirkon Ovet auki -strategian tavoitteisiin ja on varmasti yksi tulevaisuuden tapa toteuttaa musiikkia kirkossa. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan huomattavasti isompaa resursointia työaikaan, silloin kun mukana on seurakuntalaiset perheineen ja työtä tehdään eri työmuotojen kesken yli seurakuntarajojen. Ajallaan prosessit hioutuvat ja yhteistyö nopeutuu, mutta toiminnan keittämisvaiheessa tarvitaan yhteistä aikaa ja jakamista. Hyvästä yhteistyöstä avautuu mahdollisuus uudenlaisen toimintakulttuurin muotoutumiselle.

Toimintaympäristön tunteminen on lähtökohtana sekä yhteistyölle että toiminnan kehittämiselle. Toimintaympäristön ymmärtäminen auttaa Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämisessä. Toimintaympäristön analysoinnilla lisätään ymmärrystä siitä, mitä muutoksia musiikinopetuksen kentälle on tulossa globaalisti, valtakunnallisesti ja paikallisesti sekä millaisia muutoksia seurakuntien toiminnassa on tapahtumassa. On tarpeen selvittää myös mitkä ovat Kirkkomusikantti-toiminnan vahvuudet ja heikkoudet verrattuna muihin musiikinopetuksen toimijoihin Tampereella. Oman ymmärryksen lisääntyessä kokonaisuudesta on helpompaa avata toiminnan sisältöä ja sen merkitystä paikallisseurakuntien työntekijöille.

Soitonopettajien perehdyttäminen entistä paremmin seurakuntien toimintaan, organisaatio- ja hallintorakenteeseen sekä toimintakulttuuriin on tärkeää. Opettajien tutustuminen toisiinsa sekä seurakuntien muihin työntekijöihin luo vahvan pohjan yhteistyölle. Opettajat ovat avain asemassa, kun uusia toimintamalleja viedään käytäntöön. Tällöin on välttämätöntä, että opettajilla on ymmärrys seurakunnassa työskentelystä sekä käsitys Kirkkomusikantti-toiminnan kokonaisuudesta. Soitonopettajat ovat muutoksen olennainen resurssi. Tämän resurssin hyvinvoinnista, tyytyväisyydestä ja toimintaedellytyksistä on huolehdittava hyvin. Opettajien työtä tukevat varmuus työn jatkumisesta, kohtuullinen palkka tehdystä työstä sekä työnjärjestäminen niin, että yhteistyö mahdollistuu.

Uudenlaisen työotteen löytäminen esimerkiksi soitonopettaja lastenohjaajan työparina voi olla tulevaisuutta kirkossa parhaimmillaan. Työparityöskentely avaa työn sisältöä ja erilaisia työntekemisen tapoja tehokkaasti. Se lisää ymmärrystä toisen työstä ja sitä kautta kokonaisuudesta. Työparin ollessa toisen ammattikunnan tai työalan edustaja nämä vaikutukset tulevat vielä näkyvämmiksi. Työpari -toimintamalli sopisi hyvin vastaamaan paikallisseurakuntien toiveeseen soitonopettajien kokoamista ja vetämistä musiikkiryhmistä ja bänditoiminnasta. Tämän kaltainen yhteismusisointi on Kirkkomusikantti-toiminnan opetussuunnitelman mukaista.

Työpari-mallia kannattaisi kokeilla jo tulevan kesän leirityössä, jonne paikallisseurakuntien työntekijät toivoivat soitonopettajia mukaan. Soitonopettajilla on työnsä puolesta vahva kokemus nuorten kanssa toimimisesta. Heidän osaamisensa liittäminen leiritoimintaan on kannatettavaa. Yhdessä musisoiden vahvistuvat musiikilliset taidot kuin huomaamatta. Leiriläisten saadessa ammattitaitoista musiikinopetusta pääsevät sen piiriin myös leirillä mukana olevat isokset ja apuopettajat sekä muu henkilökunta. Leirillä musiikki on merkittävässä asemassa. Yhdessä koetut musiikkihetket nostavat tunteita pintaan vielä vuosienkin kuluttua. Musiikki yhdistää ja luo yhteisöllisyyttä. Leirillä päämääränä kaikessa toiminnassa on ryhmäytyminen ja yhdessä tekeminen. Musiikki tukee erinomaisesti näitä tavoitteita.

Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämisen suunnista viestintään on syytä tarttua ensimmäisenä. Tiedotuksen lisääminen organisaation sisällä, mutta myös organisaatiosta ulospäin, on yksi tärkeimmistä toimenpiteistä. Kirkkomusikantti-toiminta täytyy brändätä ja tehdä markkinointisuunnitelma yhdessä viestinnän ammattilaisten kanssa. Tämä on tarpeen toiminnan tietoisuuden lisäämiseksi ja uusien oppilaiden saamiseksi, mutta myös sen vuoksi, että tieto taiteen perusopetuksen toimiluvasta saavuttaisi tamperelaiset.

Organisaation sisäisen viestintäsuunnitelman tekemisessä on syytä ottaa mukaan koko musiikkikasvatuksen henkilöstö. Samalla kun mietitään sitä, miten toiminnasta voidaan viestiä muille, viestintäsuunnitelman laatiminen pakottaa pohtimaan toiminta-ajatusta ja toiminnan merkitystä. Yhdessä luotu viestintäsuunnitelma selkeyttää toimintatapoja ja luo niistä yhdenmukaisemmat. Musiikkikasvatuksen sisäisen viestinnän suunnitelmalla varmistetaan, että Tampereen seurakuntayhtymässä työskentelevät tietävät mitä Kirkkomusikantti-toiminta on. Lisäksi se avaa missä ja miten toiminta tapahtuu. Suunnitelma vastaa paikallis-seurakuntien tarpeeseen selvemmästä tiedotuksesta, miten toimitaan, jos kappaa kirkkomusikanttia oman työalansa tilaisuuteen musisoimaan.

Tutkimuksessa tuli esille, että perhemessut voisivat olla tulevaisuudessa kokonaan musiikkikasvatuksen vastuulla. Ne sopivat hyvin musiikkikasvatuksen vastualueeseen, sillä perhemessu mahdollistaa monenlaisen musiikin käytön. Perhemessujen kautta Kirkkomusikantti-toiminta osallistuu kristillisen perinteen siirtämiseen ja myös uuden, nykypäivän uskonnollisen perinteen rakentamiseen. Perinteiden siirtyminen sukupolvelta toiselle tapahtuu vahvasti musiikin kautta. Suuriin juhlapyyhiin, kuten jouluun tai pääsiäiseen liittyvät hengelliset laulut ja virret sekä kirkkomusiikin suuret teokset, pitävät perinteitä yllä. Kirkkomusikantit ovat mukana kasvamassa kirkon musiikin äärellä ja oppimassa sekä musiikista että uskonnosta. Näitä asioita he voivat omassa elämässään olla välittämässä eteenpäin seuraaville sukupolville.

Kirkkoon mahtuu monenlaista musiikkia. Yhteiskunnan muuttuessa yhä hajanaisemmaksi ei kirkossakaan voida ajatellaan, että vain yksi tapa palvelisi musiikkityössä. Tarvitaan monia eri tapoja toteuttaa musiikkia ja Kirkkomusikantti-toi-

minta on yksi näistä. Musiikin käyttäminen kirkossa on ollut erilaista eri vuosisatojen aikana. Tämä kehityskaari kuvaa hyvin sitä, millä tavoin musiikin asema kirkossa on muuttunut historian saatossa ja miten se tulee todennäköisesti muuttumaan tulevaisuudessakin.

Yhteiskunnan muutokset vaativat kirkolta vahvaa panostusta tällä hetkellä musiikkitoiminnassa mukana oleviin seurakuntalaisiin. Näin toimien on mahdollista varmistaa, että musiikkiperinne säilyy ja kehittyy tulevaisuudessakin. Arikka & Naatus nostavat musiikin yhdeksi kirkon Talentiksi muun muassa joulun, herätysliikkeiden sekä koulu- ja oppilaitosyhteistyön rinnalle. Talentit ovat kirkon vahvuuksia ja voimavaroja, joiden avulla toimintaa kehitetään ja kirkko pidetään elinvoimaisena tulevaisuudessa. (Arikka & Naatus 2019, 42–48.)

Kaupungeissa on paljon kilpailevaa toimintaa musiikkikentällä. Kirkon täytyy miettiä miten sen oma musiikkitoiminta voisi profiloitua ja palvella alueen ihmisiä parhaiten. Tampere kuuluu myös tulevaisuudessa kasvaviin kaupunkeihin, joten Tampereen seurakuntayhtymän haasteena ei tule olemaan niinkään kaupunkilaisten vähyys vaan se, kuinka heidät saadaan seurakuntien jäseneksi. Seurakunnan jäsenyys on tärkeää siksi, että sitä kautta saadaan turvattua taloudellisten resurssien riittävyys tulevaisuudessakin.

Uusien kirkkomusiikkiperinteiden luominen tai vanhojen hyväksi havaittujen vaaliminen on ennen kaikkea kirkkomuusikkojen ja seurakuntien musiikkityöhön osallistuvien tehtävä. Musiikkitoiminnan tulevaisuutta kirkossa mietittäessä on tärkeää pohtia erilaisia yhteistyökuvioita esimerkiksi kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyön kautta resursseja yhdistämällä voidaan varmistaa, että kirkkomusiikin merkittäviä ja keskeisimpiä teoksia voidaan jatkossakin esittää, vaikka seurakuntien olisi mahdotonta toteuttaa niitä pelkästään omilla resursseilla.

Musiikin harrastamisen kenttä muuttuu vauhdilla koko Suomessa ja musiikkioppilaitoksiin on vuosi vuodelta yhä vähemmän pyrkijöitä. Lapset ja nuoret eivät ole tottuneet pitkäjänteiseen harrastamiseen. Tämä luo uhkakuvia kirkon musiikin tulevaisuuteen.

Kirkossa on aina tehty vapaaehtoistyötä musiikkitoiminnassa. Vapaaehtoisia seurakuntalaisia ovat esimerkiksi kuorolaiset ja erilaisten musiikkiryhmien jäsenet, myös kirkkomusikantit. Seurakuntien musiikkitoiminnassa ovat toteutuneet vapaaehtoisuudelle merkittävät asiat: ihmiset ovat kokeneet toimivansa tärkeän asian puolesta, he ovat voineet liittyä kirkkomusiikin arvopohjaan ja he pitävät seurakunnan musiikkitoimintaa niin merkityksellisenä, että ovat valmiita antamaan aikaansa sen hyväksi. (Arikka & Naatus 2019, 127.) Musiikin harrastamisen hiipuesssa on huomattava, ettei kirkkoon tulevaisuudessa löydy vapaaehtoisia muusikoita kovin helposti. Haasteeksi nousevat soitto-, laulu- ja nuotinlukutaidon puute sekä luonnollisesti myös ohjelmiston vieraus. Vieras musiikkigenre ja ohut jopa olematon jumalanpalveluselämän tuntemus nostavat kynnystä entistä korkeammalle osallistua toimintaan.

Muusikkojen mukana olon varmistaminen tulevaisuudessa vaatii pohjatyön tekemistä seurakuntien musiikkikentällä nyt. Kirkkomusikantti-toiminta vastaa tähän haasteeseen. Seurakuntien soitonopetus varmistaa soitto- ja laulutaidon kehittymisen sekä hengellisen musiikin ja kirkon toimintakulttuurin tuntemisen. Tämän lisäksi seurakuntien on tärkeää kehittää vapaaehtoistoimintaa musiikkityössä hyödyntämällä sitä ammattimuusikoitten resurssia, jota kirkossa vielä on paljon. Tarvitaan rohkeaa katsetta tulevaisuuteen sekä uusia innovaatioita, kun pohditaan, miten jatkossa turvaamme musiikin kirkossa.

Tämän opinnäytetyön kautta saatu tieto tekee mahdolliseksi kehittää Kirkkomusikantti-toimintaa siihen suuntaan mihin sille paikallisseurakunnissa on tarvetta. Tämä vaatii isoa toimintakulttuurin muutosta. Tulevaisuudessa toimintaa ja tilaisuuksia suunnitellaan yhä enemmän yhdessä. Opettajien rohkaiseminen työnkuvan laajentamiseen totutusta opetustyöstä sekä työhön tarvittavien lisäresursien, ajan ja rahan, löytyminen ovat ensisijaiset asiat muutoksen toteutumiseksi. Uudenlaisen työotteen vahvistaminen vaatii selkeää suunnitelmaa ja rohkeutta kokeilla uusia toimintamalleja.

Opinnäytetyöni on paikallinen kehityshanke. Tästä huolimatta se voi olla inspiroimassa musiikkitoiminnan kehittämiseen muuallakin kuin Tampereella. Kirkon musiikkitoiminnassa on valtavasti potentiaalia. Musiikin kautta kirkon on edel-

leen mahdollista löytää yhteinen rajapinta, sillä jokaisella ihmisellä on jonkinlainen kokemus musiikista. Kirkon musiikki voi olla uudenlaisten toimintamallien ja yhteistyöhankkeiden kautta entistä rikkaampaa ja monipuolisempaa tulevaisuudessa

LÄHTEET

Arene ry. 2018. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Päivitetty 9.1.2020. Luettu 15.11.2020. <http://www.arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>

Arola, P. kirkkomusiikin yliopettaja. 2020. Kirkkomusikanteista. Sähköpostiviesti. Tulostettu 22.10.2020.

Church of Norway. 2020. Basics and statistics. Luettu 6.11.2020. <https://kirken.no/nb-NO/church-of-norway/about/basics-and-statistics/>

Den norske kirke. 2015. Plan for Christian Education God gives - we share. Luettu 8.11.2020. https://kirken.no/globalassets/kirken.no/church-of-norway/plan_trosoppl_engelsk_2.pdf

Den norske kirke. 16.3.2020. 27551 døpte i fjor. Luettu 12.11.2020 <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/aktuelt/27551%20d%C3%B8pte%20i%20fjor/>

Finlex. 2018. Tietosuojalaki. Päivitetty 5.12.2018. Luettu 13.11.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20181050#L5P27>

Folkekirken.dk.2020. Organisten og kirkemusikeren. Luettu 6.11.2020. <https://www.folkekirken.dk/om-folkekirken/hvem-arbejder-i-kirken/organisten-og-kirkemusikeren>

Haapasalo, J., Lauerma, L., Nissinen, M. & Suikkanen, P. 2004. Kirkkomusiikki. Helsinki: Edita Prima Oy

Hannula, M. urkuri. 2020. Haastattelu 22.10.2020. Haastattelija Helin, M. Litteroitu. Tampere. Tampereen ev.lut. seurakunnat.

Henkilöstötilastot 2019. Suomen ev. lut. kirkko. Luettu 15.11.2020. <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=101>

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Imatran seurakunta. 2020. Luettu 15.10.2020. <https://imatranseurakunta.fi/34-musiikkityo>

Islannin kirkko. 2020. Útför i kirkju. Luettu 6.11.2020. <https://kirkjan.is/>

Jatkoilmoittautuminen Kirkkomusikantit 2020. Ei julkinen lähde.

Kirken.no. 2020. Plan for kirkemusikk i Den norske kirke. 2009. Luettu 7.11.2020. https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/planer-visjonsdokument-og-strategier/plan_for_kirkemusikk_2008.pdf

Kirkeministeriet. Folkekirken medlemstal. Luettu 12.11.2020. <https://www.km.dk/folkekirken/kirkestatistik/folkekirkens-medlemstal/>

Kirkjan. 2020. Um Skólan. Luettu 11.11.2020. <https://kirkjan.is/thjonusta/tonskoli/um-skolann/>

Kirkkomusikantit. 2020. Luettu 15.10.2020. <https://tampereenseurakunnat.fi/toimintaa/musiikki/kirkkomusikantit>

Kirkkomusikantit opettajat lukuvuosi 2020–2021 luettelo. Ei julkinen lähde.

Kirkkomusikantit opetussuunnitelma 2020. Tampereen ev. lut. seurakunnat. Opinnäytetyön tekijän hallussa.

Kirkkomusikantit tilastot kevät 2020. Ei julkinen lähde.

Kämäräinen, V. 2018. Armo on sitä, että kukaan ei jää yksin – muuttuva nuoriso ja kirkon työ heidän kanssaan. Teoksessa Kokkonen, J. (toim.) Kirkon kasvatus 2030. Kristillisen uskon välittymisen haasteita ja mahdollisuuksia. Helsinki: Grano Oy, 91–99.

Lintunen, P. 2003. Seurakunnan musiikkielämä ja sen tavoitteet. Teoksessa Erkkilä, L., Tuovinen, U. & Tuppurainen, E. (toim.) Kirkkomusiikin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 419–434.

Musiikkikasvatus seurakunnassa. 1988. Kirkon musiikkikasvatuksen lähtökohdat ja tavoitteet. Helsinki: Kirjapaja

Musiikkikasvatuksen toimintakertomus 2019. Tampereen ev.lut. seurakunnat. Opinnäytetyön tekijän hallussa.

Oulun ev. lut. seurakunnat. 2020. Luettu 15.10.2020. <https://www.oulunseurakunnat.fi/soittokunta>

Ovet auki – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026. 2020. Luettu 7.11.2020. <https://evl.fi/documents/1327140/52567038/Ev.lut.kirkko-strategia.pdf/9fb95410-78a0-6ace-a331-aa2c31b869c5?t=1600781363026>

Pohjoismainen yhteistyö. Tietoa Islannista. Luettu 12.11.2020. <https://www.norden.org/fi/information/tietoa-islannista>

Seinäjoen seurakunta. 2020. Seinäjoen seurakunnan musiikkikoulu. Luettu 13.11.2020. <https://www.seinajoenseurakunta.fi/musiikkikoulu>

Suomen ev. lut. kirkon julkaisuja 60. 2017. Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. Elämää Jumalan kasvojen edessä. Kirkkohallitus. Kuopio: Grano Oy.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2020. Kirkkohallitus. <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Kirkkoherra>

Suomen ev.lut. kirkko. Jäsentilastot 2019. Luettu 12.11.2020. <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=144>

Svenska kyrkan. 2020. Svenska kyrkan samhällsekonomiska bidrag till kultur och kulturarv. Luettu 6.11.2020. <https://www.svenskakyrkan.se/filer/1374643/Svenska%20Kyrkans%20Samh%c3%a4llsekonomiska%20Bidrag%20till%20Kultur%20och%20Kulturarv.pdf>

Svenska kyrka. Svenska kyrkans medlemsutveckling år 1972-2019. Luettu 12.11.2020. <https://www.svenskakyrkan.se/filer/1374643/Medlemmar%20i%20Svenska%20kyrkan%201972>

Tampereen ammattikorkeakoulu. Tietosuojaohje opinnäytetyön tekijälle. 2019. Päivitetty 15.5.2020. Luettu 15.11.2020 <https://intra.tuni.fi/handbook/4646/4653/2983?page=2771>

Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymä. 2020. Toimintakertomus ja tilinpäätös 2019.

Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymä. 2015. Yhteinen kirkkoneuvosto. Kokouspöytäkirja 4.6.2015.

Tampereen seurakunnat. 2020. Tampereen seurakuntayhtymä. Luettu 15.11.2020. https://tampereenseurakunnat.fi/kirkko_tampereella/seurakuntayhtyma

Tilastot 2019. Kirkkomusikanttien esiintymiset 2019. Tampereen ev.lut. seurakunnat. Opinnäytetyön tekijän hallussa.

Tuovinen, U. 2003. Musiikkikasvatus. Teoksessa Erkkilä, L., Tuovinen, U. & Tuppurainen, E. (toim.) Kirkkomusiikin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 435–447.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettu 15.11.2010. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

LIITTEET

Liite 1. Kysely soitonopettajille

**Kirkkomusikantti -toiminta
kysely soitonopettajille****1. Ikäsi ***

- alle 30 vuotta
- 30-39 vuotta
- 40-49 vuotta
- yli 50 vuotta

2. Koulutuksesi *

- musiikin maisteri
- musiikkipedagogi AMK
- musiikkipedagogi YAMK
- musiikkipedagogi tai musiikinohjaaja (konservatoriotutkinto)
- jokin muu, mikä?

3. Työkokemuksesi soitonopettajana (merkitse vuosina) ***4. Työkokemuksesi soitonopettajana Tampereen ev. lut. seurakunnilla (merkitse vuosina) ***

5. Mikä oli sinulle merkittävin syy hakeutua töihin Tampereen ev.lut. seurakuntien musiikinopetukseen.

Valitse yksi vaihtoehto. *

- oman alan työt
- työskentely ev.lut. seurakunnilla/kirkossa kiinnosti
- työskentely lasten ja nuorten parissa kiinnosti
- sopiva opetustuntimäärä
- raha
- ei ollut muuta työtä tarjolla
- jokin muu syy, mikä?

6. Millaisia odotuksia sinulla oli työhön liittyen aloittaessasi työt Tampereen seurakuntien soitonopetuksessa? *

7. Onko työsi vastannut odotuksiasi? Perustele vastauksesi. *

- kyllä
- jonkin verran
- ei juurikaan

8. Minkälaisia odotuksia sinulla on omaa työnkuvaasi (Kirkkomusikanteissa) kohtaan tulevaisuudessa? Valitse kolme tärkeintä vaihtoehtoa. *

- vakituinen työsuhde
- lisää opetustunteja
- vastuuopettajan työ: opetustuntien lisäksi palkallinen vastuualue (esim. some, projektit, sovitukset)
- monipuolisempi työnkuva opettamisen lisäksi esim. leirityötä (lastenleirit, rippileirit jne.)
- enemmän yhteistyötä seurakuntien muiden työalojen kanssa
- parempaa palkkaa
- jokin muu syy, mikä?

9. Millaisia kehittämisiä sinulla on Kirkkomusikanttien soitonopetukseen? *

10. Millaista tukea toivot työillesi Kirkkomusikanttien soitonopettajana? Valitse kolme tärkeintä. *

- tiiviimpää yhteyttä esimiehen kanssa
- enemmän ohjausta ja raameja työlle esimiehen taholta
- tiiviimpää yhteyttä kollegoiden kanssa
- tiiviimpää yhteyttä muihin seurakunnan työntekijöihin
- mahdollisuuksia koulutuksiin
- tarvittavat työvälineet (yhteinen intra, sähköposti, työpuhelin)
- enemmän arvostusta työillesi
- luottamusta ja parempaa tiedonkulkua
- jotakin muuta, mitä?

11. Mitä muuta haluat sanoa Kirkkomusikanttien soitonopettajana toimimisesta?

12. Vapaa sana:

Liite 2. Kysely paikallisseurakuntien työntekijöille

Kirkkomusikanti - toiminta, kysely seurakuntien työntekijöille

1. Ikäsi *

- alle 30 vuotta
- 30 - 39 vuotta
- 40 - 49 vuotta
- yli 50 vuotta

2. Koulutuksesi

- ammattitutkinto toiselta asteelta
- alempi korkeakoulututkinto
- ylempi korkeakoulututkinto
- muu, mikä?

3. Työkokemuksesi Tampereen ev. lut. seurakunnilla (merkitse vuosina) *

*

4. Työskentelen tällä hetkellä

- kanttorina ja työkokemukseni tästä työstä vuosina on:
- varhaiskasvatuksessa ja työkokemukseni tästä työstä vuosina on:
- nuorisotyössä ja työkokemukseni tästä työstä vuosina on:

5. Mitä työtehtäviä tämän hetkiseen työhösi kuuluu? Tarkastele kulunutta 12 kuukautta. *

**6. Mitä arvelet tulevaisuuden näkymistä työssäsi?
Millaisia muutoksia työhösi tai työkenttääsi saattaisi mielestäsi olla tulossa?
Voit valita alla olevista useamman vaihtoehdon.**

- työn määrä lisääntyy, miksi?
- työn määrä vähenee, miksi?
- työnkuva muuttuu, millä tavoin?
- työn tekemisen paikka muuttuu, miten?
- jotakin muuta, mitä?

**7. Millaisia kokemuksia ja kohtaamisia sinulla on ollut työssäsi
Kirkkomusikantti -toiminnasta? ***

**8. Millaisia toiveita seurakuntalaisilla, joita kohtaat työssäsi, on
Kirkkomusikantti -toiminnan suhteen?**

- Kuulemani toiveet ovat:
- En ole keskustellut aiheesta seurakuntalaisten kanssa

9. Millaisia yhteistyömahdollisuuksia näet oman työsi ja Kirkkomusikantti-toiminnan välillä? *

Työssäsi tällä *
hetkellä:

Työssäsi tule- *
vaisuudessa:

10. Voisiko musiikkikasvatuksen henkilöstöresursseja (soitonopettajat, kasvatuksen kanttori, muskariopettajat) hyödyntää työssäsi tai vastuullasi olevalla työalalla?

Voit valita alla olevista useamman vaihtoehdon.

- kyllä, soitonopettajat voisivat vastata vastuullani olevien tilaisuuksien musiikeista
- kyllä, soitonopettajat voisivat olla yhdessä työalan työntekijöiden kanssa toteuttamassa osaa vastuullani olevasta toiminnasta. Tarkenna mitä:
- kyllä, soitonopettajat voisivat vastata kokonaisuudessaan jostakin osasta työtäni. Tarkenna mistä:
- kyllä, musiikkikasvatus voisi ottaa vastuulleen ja hoitaa kokonaan jonkun osan työstäni/työalastani. Tarkenna minkä:
- kyllä, jotenkin muuten. Miten?
- ei mitenkään

11. Onko työssäsi erityisiä tarpeita, johon Kirkkomusikantti -toiminta voisi vastata? *

- On. Millaisia?
- Ei. Miksi?

12. Voiko Kirkkomusikantti -toiminta vastata nykyisellään mainitsemiisi tarpeisiin?

Kyllä

Ei

13. Millaisia muutoksia tarvitaan, että Kirkkomusikantti -toiminta voisi vastata mainitsemiisi tarpeisiin tulevaisuudessa? *

14. Mitä Kirkkomusikantti -toiminnan pitäisi mielestäsi sisältää? Voit valita alla olevista useamman vaihtoehdon. *

- soitto- ja laulutunteja sekä musiikin hahmottamisaineiden opintoja
- oppilaan tavoitteiden mukaan etenevää musiikinopetusta kaikenikäisille
- bänditoimintaa
- kuorotoimintaa
- erilaisia taiteidenvälisiä projekteja
- esiintymisiä seurakuntien eri tilaisuuksissa
- leiritoimintaa
- muuta, mitä?

15. Missä Kirkkomusikanti -toiminnan pitäisi mielestäsi fyysisesti tapahtua? *

*

nykyinen malli, eri seurakuntien tiloissa ympäri kaupunkia on hyvä

keskitetysti vain keskustan alueella

vain yhden seurakunnan tiloissa. Minkä seurakunnan ja miksi?

omissa tiloissaan

joissain muualla. Missä?

16. Miten tärkeänä koet sen, että Kirkkomusikanti -toiminta on osa seurakuntien toimintaa? *

En koe tärkeäksi Koen erittäin tärkeäksi

17. Millaisia toiveita sinulla on Kirkkomusikanti -toiminnan suhteen? *

18. Sana on vapaa. Mitä muuta haluaisit sanoa? *

Liite 3. Haastattelukysymykset kirkkoherroille

1. Millaisia kokemuksia sinulla on Tampereen seurakuntien soitonopetuksesta eli Kirkkomusikantti-toiminnasta?
2. Miten Kirkkomusikantti-toiminta näkyy/on näkynyt seurakunnassasi?
3. Mitä arvelet tulevaisuuden työnäkymistä seurakunnissa/omassa seurakunnassasi? Millaisia muutoksia saattaisi mielestäsi olla tulossa?
4. Millaisia yhteistyö mahdollisuuksia näet seurakunnassasi Kirkkomusikantti-toiminnalle tällä hetkellä? Entäpä tulevaisuudessa?
5. Voisiko musiikkikasvatuksen henkilöstöresursseja (soitonopettajat, muskariopettajat, kasvatuksen kanttori) hyödyntää seurakunnassasi? Millä tavoin?
6. Millaisia toiveita sinulla on kirkkoherrana Kirkkomusikantti-toiminnan suhteen? Entäpä seurakuntalaisilla, joita kohtaat työssäsi?
7. Missä Kirkkomusikantti-toiminnan pitäisi mielestäsi fyysisesti tapahtua?
 - a) nykyinen malli, eri seurakuntien tiloissa ympäri kaupunkia on hyvä
 - b) keskitetysti vain keskustan alueella
 - c) vain yhden seurakunnan tiloissa. Minkä seurakunnan ja miksi?
 - d) omissa tiloissaan
 - e) jossain muualla. Missä?
8. Mitä Kirkkomusikantti-toiminnan pitäisi mielestäsi sisältää?
 - a) soitto- ja laulutunteja sekä musiikin hahmottamisaineiden opintoja
 - b) oppilaiden tavoitteiden mukaisesti etenevää musiikinopetusta kaikenikäisille
 - c) bänditoimintaa
 - d) kuorotoimintaa
 - e) erilaisia taiteidenvälisiä projekteja
 - f) esiintymisiä seurakuntien eri tilaisuuksissa
 - g) leirit toimintaa
 - h) muuta mitä:
9. Sana on vapaa. Mitä muuta haluaisit sanoa?

Liite 4. Saatekirje soitonopettajille

Hei,

teen parhaillaan YAMK– opintoja Tampereen ammattikorkeakoulussa sekä opiskelen kirkon koulutuskeskuksen järjestämässä Johtaminen seurakunnassa (Kirjo2) esimieskoulutuksessa. Molempiin opintoihin kuuluu kirjallinen lopputyö. Tampereen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöni aiheena on Kirkkomusikantti-toiminnan kehittäminen. Esimieskoulutuksen kehittämishankkeessa paneudun syvällisemmin musiikkikasvatuksen esimieskysymyksiin. Lopputöiden tavoitteena on selvittää paikallisseurakuntien toiveita ja tarpeita Kirkkomusikantti-toimintaa kohtaan sekä etsiä esimiestyöhöni keinoja, joilla voin tukea teitä soitonopettajia työssänne seurakuntien arjen tarpeisiin vastaavan soitonopetuksen saavuttamiseksi.

Opinnäytetyöni on kehittämishanke Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymälle. Kysely tehdään teille musiikkikasvatuksen opettajille, paikallisseurakuntien työntekijöille sekä kirkkoherroille. Lisäksi kevään 2020 jatkoilmoittautumisen yhteydessä Kirkkomusikanteilta on kysytty tuttuun tapaan merkittävimpiä syitä Kirkkomusikantti-toimintaan osallistumiselle.

Tulevaisuus on murroksessa koko ev. lut. kirkossa ja täällä Tampereellakin tunnemme muutoksen paineet. Kirkkomusikantti-toiminta on ollut osa Tampereen ev. lut. seurakuntia jo kymmenien vuosien ajan. Panostamalla Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämiseen niin, että toiminta vastaa entistä paremmin paikallisseurakuntien sekä oppilaiden ja heidän perheiden tarpeita sekä huolehtimalla teidän soitonopettajien tarvitsemasta tuesta työlle, varmistamme laadukkaan soitonopetuksen jatkumisen Tampereen seurakunnissa tulevaisuudessakin.

Tämän kyselyn aineistoa käytetään Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämiseen ja uudeleen suuntaamiseen, sekä oman esimiestyöni ja -osaamiseni lisäämiseen. Tutkimuksessa noudatan Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (Arene ry) opinnäytetöiden eettisiä suosituksia. Vastauksenne eivät vaikuta olemassa oleviin tai tuleviin työsuhteisiinne Tampereen seurakunnilla, vaan tällä kyselyllä kerätään tietoa toiminnan kehittämistä varten. Vastauksianne käsitellään tutkimuseettiset- ja tietosuojanäkökulmat huomioiden sekä varmistetaan vastaajien anonymiteetin säilyminen. Tampereen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötäni ohjaa lehtori Mirja Kopra (mirja.kopra@tuni.fi) ja Kirkon koulutuskeskuksen Kirjo2, koulutuksen kehittämishanketta kouluttaja Terttu Malo (terttu.malo@evl.fi).

Jokaisen teidän vastaus on tarpeellinen tutkimuksen onnistumiseksi. Kiitän teitä jo etukäteen yhteistyöstä ja arvokkaista vastauksistanne! Huomioithan, että kyselyn viimeinen vastauspäivä on sunnuntaina 17.5.2020.

Kyselyyn pääset tässä alla olevasta linkistä. Kyselyyn vastaaminen vie sinulta noin 5 minuuttia.

<https://link.webpolsurveys.com/S/4AFF1F7137171605>

Tampereella 8.5.2020

Maiju Helin
0503699355
maiju.helin@evl.fi

Liite 5. Saatekirje paikallisseurakuntien työntekijöille

Hei,

teen parhaillaan YAMK – opintoja Tampereen ammattikorkeakoulussa sekä opiskelen kirkon koulutuskeskuksen järjestämässä Johtaminen seurakunnassa (Kirjo2) esimieskoulutuksessa. Molempiin opintoihin kuuluu kirjallinen lopputyö. Tampereen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöni aiheena on Kirkkomusikantti-toiminnan kehittäminen.

Esimieskoulutuksen kehittämishankkeessa paneudun syvällisemmin musiikkikasvatuksen (soitonopetus ja muskarit) esimieskysymyksiin, kuinka ohjaan ja tuen opettajia toimivampaan yhteistyöhön seurakuntien erityistarpeet huomioiden. Lopputöiden tavoitteena on selvittää paikallisseurakuntien toiveita ja tarpeita Kirkkomusikantti-toimintaa kohtaan sekä etsiä keinoja, miten voimme kehittää toimintaamme niin, että vastaamme tulevaisuudessa entistä paremmin seurakuntien tarpeisiin.

Opinnäytetyöni on kehittämishanke Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymälle. Kysely tehdään teille, paikallisseurakuntien työntekijöille, kirkkoherroille sekä musiikkikasvatuksen soitonopettajille. Lisäksi kevään 2020 jatkoilmoittautumisen yhteydessä toiminnassa jo mukana olevilta Kirkkomusikanteilta on kysytty merkittävimpiä syitä Kirkkomusikantti-toimintaan osallistumiselle.

Tulevaisuus on murroksessa koko ev. lut. kirkossa ja täällä Tampereellakin tunnemme muutoksen tuulet. Myös musiikki kirkossa hakee uusia uomia. Kirkkomusikantti-toiminta on ollut osa Tampereen ev. lut. seurakuntia jo kymmenien vuosien ajan. Tavoitteena on kehittää Kirkkomusikantti-toimintaa vastaamaan entistä paremmin paikallisseurakuntien musiikkikentän tarpeisiin. Kuulemalla teidän työntekijöiden ajatuksia, kokemuksia ja toiveita Kirkkomusikantti-toiminnasta, voimme muokata toimintaamme tarpeidenne mukaiseksi. Yhteistyöllä teidän, opettajien, seurakuntalaisten, Kirkkomusikanttien ja heidän perheiden kanssa saamme aikaan laadukkaan, monipuolisen ja ajanmukaisen musiikkitoiminnan Tampereen seurakuntiin.

Tämän kyselyn aineistoa käytetään Kirkkomusikantti-toiminnan kehittämiseen ja uudelleen suuntaamiseen, sekä oman esimiestyöni ja -osaamiseni lisäämiseen. Tutkimuksessa noudatan Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (Arene ry) opinnäytetöiden eettisiä suosituksia. Vastauksianne käsitellään tutkimuseettiset- ja tietosuojanäkökulmat huomioiden sekä varmistetaan vastaajien anonymiteetin säilyminen. Tampereen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötäni ohjaa lehtori Mirja Kopra (mirja.kopra@tuni.fi) ja Kirkon koulutuskeskuksen Kirjo2, koulutuksen kehittämishanketta kouluttaja Terttu Malo (terttu.malo@evl.fi).

Jokaisen teidän vastaus on tarpeellinen tutkimuksen onnistumiseksi. Kiitän teitä jo etukäteen yhteistyöstä ja arvokkaista vastauksistanne! Huomioithan, että kyselyn viimeinen vastauspäivä on maanantaina 31.8.2020.

Kyselyyn pääset tässä alla olevasta linkistä. Kyselyyn vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia.

<https://link.webpolsurveys.com/S/0D9F62CC7DFEB78F>

Tampereella 23.8.2020

Maiju Helin

0503699355

maiju.helin@evl.fi

Liite 6. Saatekirje kirkkoherroille

Hei,

teen parhaillaan YAMK – opintoja Tampereen ammattikorkeakoulussa sekä opiskelen kirkon koulutuskeskuksen järjestämässä Johtaminen seurakunnassa (Kirjo2) esimieskoulutuksessa. Molempiin opintoihin kuuluu kirjallinen lopputyö. Tampereen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöni aiheena on Kirkkomusikanti-toiminnan kehittäminen. Esimieskoulutuksen kehittämishankkeessa paneudun syvällisemmin musiikkikasvatuksen (soitonopetus ja muskarit) esimieskysymyksiin, kuinka ohjaan ja tuen opettajia toimivampaan yhteistyöhön seurakuntien erityistarpeet huomioiden. Lopputöiden tavoitteena on selvittää paikallisseurakuntien toiveita ja tarpeita Kirkkomusikanti-toimintaa kohtaan sekä etsiä keinoja, miten voimme kehittää toimintaamme niin, että vastaamme tulevaisuudessa entistä paremmin seurakuntien tarpeisiin.

Opinnäytetyöni on kehittämishanke Tampereen ev. lut. seurakuntayhtymälle. Kysely tehdään teille kirkkoherroille, paikallisseurakuntien työntekijöille sekä musiikkikasvatuksen soitonopettajille. Lisäksi kevään 2020 jatkoilmoittautumisen yhteydessä toiminnassa mukana olleilta Kirkkomusikanteilta on kysytty merkittävimpiä syitä Kirkkomusikanti-toimintaan osallistumiselle.

Musiikilla on kirkossamme tärkeä ja vahva rooli. Yhteiskunnan muutosten myötä, on kuitenkin tarpeen pohtia uusia toimintamalleja myös musiikin osalta kirkossa. Kirkkomusikanti-toiminta on ollut osa Tampereen ev. lut. seurakuntia jo kymmenien vuosien ajan. Tavoitteena on kehittää Kirkkomusikanti-toimintaa vastaamaan entistä paremmin paikallisseurakuntien musiikkikentän tarpeisiin. Kuulemalla teidän kirkkoherrojen ajatuksia, kokemuksia ja toiveita Kirkkomusikanti –toiminnasta, voimme muokata toimintaamme tarpeidenne mukaiseksi. Yhteistyöllä teidän, seurakuntien työntekijöiden, opettajien, seurakuntalaisten, Kirkkomusikanttien ja heidän perheiden kanssa saamme aikaan laadukkaan, monipuolisen ja ajanmukaisen musiikkitoiminnan Tampereen seurakuntiin.

Tämän kyselyn aineistoa käytetään Kirkkomusikanti-toiminnan kehittämiseen ja uudelleen suuntaamiseen, sekä oman esimiestyöni ja -osaamiseni lisäämiseen. Tutkimuksessa noudatan Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (Arene ry) opinnäytetöiden eettisiä suosituksia. Vastauksianne käsitellään tutkimuseettiset- ja tietosuojanäkökulmat huomioiden sekä varmistetaan vastaajien anonymiteetin säilyminen. Tampereen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötäni ohjaa lehtori Mirja Kopra (mirja.kopra@tuni.fi) ja Kirkon koulutuskeskuksen Kirjo2, koulutuksen kehittämishanketta kouluttaja Terttu Malo (terttu.malo@evl.fi).

Kiitän jo etukäteen yhteistyöstä ja arvokkaista vastauksistanne!

Tampereella 24.9.2020

Maiju Helin

0503699355

maiju.helin@evl.fi